

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA
DRUŠTVA SLOVENSKI DOM ZAGREB

APRIL 2021
ŠTEVILKA 75
ISSN 1331 - 548X

Zaradi epidemije še vedno okrnjeno delovanje Slovenskega doma Zagreb in drugih slovenskih društev na Hrvaškem

Odšel je župan, ki je bil naklonjen manjšinam in Slovencem v Zagrebu

Dan v življenju predsednika: ko je dogodkov preveč za enega človeka

Pogovori: pesnik in prevajalec Luko Paljetak, gospodarstvenica Medeja Lončar, glasbenik Matic Zakonjšek

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Leto dni pozneje
3 Slovenski dom Zagreb je bil spet poškodovan
4 Nismo imeli znanja, smo pa imeli veliko volje in zagnanosti
6 Radi ga beremo, ker je pester, raznolik, informativen
6 Vinko Glasnović (1933 - 2021)
7 Izgubili smo prijatelja in podpornika
8 Spomin na velikonočno vzdušje
8 Med pirhi zagrebških manjšin tudi slovenski
9 U kreativnoj radionici Šopek rad se nastavlja
9 Nagrado za najlepše okrašeno jelko dobi ...
10 Želim si uživati v glasbenem poklicu
11 Lažje vlaganje potrdil
11 Ana Vrbanec (1937 - 2021)
12 Tudi pust je podlegel koroni
12 Želijo si biti bolj opaženi
13 Slovenci u Hrvatskoj - gospodarski, znanstveni, kulturni i duhovni doprinosi
13 Slovo legendarne športnice in novinarka Milke Babovič (1928 - 2020)
14 Ali mi je Slovenski dom samo drugi dom?

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 15 Večina dogajanj na daljavo
16 Mejni režim povzroča preglavice pripadnikom manjšine
17 Prešernov praznik v Zadru
17 Šareni svijet/Barviti svet karlovške Slovenke
18 Novo poglavje o stavbni dediščini v dolini zgornje Kolpe in Čabranke
19 8. marec - mednarodni dan žensk
19 Dan žena po planinsko
19 Objem ljubezni za kulturni praznik
20 Idrijska čipka v Splitu
20 Slovo od pevca, slikarja in prijatelja Ivana Kosmosa

POGOVARJALI SMO SE

- 21 Z baloni nad Hrvaško
22 Slovenci preveč samokritični, Hrvati poslovno konzervativni

NOVICE OD TU IN TAM

- 24 Bonaca
25 Ne le na površini, tudi pod njo je nemirno

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 26 Ivan Stožir - prvi, ki je na Hrvaškem beležil potrese
28 500 let pavlinskega samostana na Sveticah pri Ozlju
29 Naša vladarska dinastija: karantanski knezi
29 Prešeren naj bi še letos dobil spomenik v Zagrebu

KULTURNA OBZORJA

- 30 V pandemiji ni v krizi le kultura, temveč medčloveški odnosi
31 Zamrlo kulturno sodelovanje

MATERINŠČINA

- 32 Slovenija in njene lepote
33 Karantena - slovenska beseda leta 2020
33 Tudi narečja so nesnovna dediščina
34 Učenci dopolnilnega pouka slovenščine: „Še bolj smo motivirani!“
35 Dragi Slovenci v zamejstvu in po svetu!
36 Izposoja knjig na BIBLOS-u
36 Modre misli

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

- 37 Junaki zimske sezone: na Hrvaškem Zubčić, v Sloveniji skakalke in skakalci
37 Slovenska ekipa s tremi odličji

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 38 Jajca
38 Obletnice

POLITIČNA SVETOVALNICA

- 36 O vladah, vrabcih in virusu

Novi odmev izdajata Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom Zagreb

in Svet slovenske nacionalne manjšine
Mesta Zagreb
s pomočjo

Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
in Urada vlade Republike Slovenije za
Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Marija Bahun, Stanka Herak,
Polona Jurinič, Irena Pavlovič,
Darko Šonc, Marjeta Trkman Kravar,
Tanja Borčić Bernard.

Urednica:
Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:
Drago Balažič

Oblikovanje in prelom:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in
hrvaškem jeziku.
Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom Zagreb
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci-zagreb.hr

Po več kot letu koronavirus še vedno kroji naše delo, naše dejavnosti in naša življenja. Foto: Darko Šonc

Leto dni pozneje

Dobro leto dni je minilo od začetka epidemije koronavirusa na naših tleh in od katastrofalnega potresa v Zagrebu. A po enem letu smo še vedno na začetku; virus korone še kar razsaja in greni življenje, kljub temu, da so farmacevtske družbe poslale na trg kar nekaj cepiv, a kaj ko ta cepiva prihajajo v naši državi po kapljicah. Obnova v potresu poškodovanih objektov pa se tudi še ni resno začela. Medtem so se žal tla še močneje zatresla v Banovini, kjer je bilo razdejanje še hujše, potres s središčem na območju Petrinje pred novim letom pa je dodatno poškodoval že prej načete stavbe tudi v Zagrebu in okolici. Dodatno je nekaj škode utrpel tudi naš Slovenski dom oz. stavba, v kateri so naši prostori. Težavno usklajevanje med lastniki, administrativne in druge prepreke so krivi, da je začetek resnejše sanacije škode težko napovedati. Nekaj več o tem pišemo v nadaljevanju, kot tudi o zgodovini potresov na naših tleh in pionirju znanstvenega preučevanja potresov Ivanu Stožirju.

Vse zgoraj omenjeno je svoj odsev pustilo tudi na vsebini tokratne, 75. številke Novega odmeva. V običajnih razmerah bi zdaj obširno poročali o številnih prireditvah, ne samo v Slovenskem domu Zagreb, pač pa tudi po drugih slovenskih društvih na Hrvaškem. Konec koncev smo od izida prejšnje številke praznovali slovenski kulturni praznik, minila sta pust in dan žena ter nedolgo tega smo obhajali tudi veliko noč. Vsi ti pomembni dnevi ali prazniki so v glavnem minili brez javnih prireditev, tu in tam so zbrali pogum in kaj malega organizirali ali se odpravili na kak pohod v ožjem krogu in ob upoštevanju epidemioloških pravil. O dejavnosti naših sekcij ter drugih slovenskih društev zato ni kaj veliko poročati.

A ne samo zbiranja in združevanja, tudi prehajanje meja je vse bolj omejeno. Potem ko je Hrvaška vstop v državo zdaj nekoliko olajšala in zadostuje že negativni hitri test ali potrdilo o cepljenju ali prebolelem covidu, je Slovenija ponovno zaostrila režim in za vstop v državo zdaj spet zahteva negativni PCR test. Tisti, ki tega nimajo, niso bili cepljeni ali niso preboleli covid, pa morajo v karanteno, ki

je prej kot v petih dneh ne morejo prekiniti z negativnim testom. Mimogrede, če vas zanima izvor besede karantena, ne spreglejte jezikovnih drobtin! Še težje pa je bilo nekaj časa, dokler tega ni razveljavilo Ustavno sodišče, izstopiti iz države, saj je slovenska vlada, razen izjemam, prepovedala potovanje v države, ki so obarvane v rdečo. To pa so vse evropske države! Seveda to povzroča težave vsem, ki hodijo na delo preko meje, imajo v drugi državi banko, zdravnika ali kake druge opravke. Na to je slovenske oblasti opozorilo vodstvo Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, a do časa nastajanja tega teksta, odziva na to ni bilo. Državi sta, kot ugotovljamo v rednem pregledu meddržavnih dogajanj, sicer zapluli v mirnejše vode, a do tega, da bi se tesneje usklajevali o režimu na mejah in olajšali življenje njunim državljanom ob meji, očitno še nista prišli. Sicer o svojih izkušnjah pri prehajanju meje in vodenju podjetja v obeh državah za Novi odmev govori **Medeja Lončar**, predsednica uprav Siemensovih podjetij v Sloveniji in na Hrvaškem. Ko smo pri intervjujih, naj opozorimo na zanimiv pogovor z največjim prevajalcem poezije Franceta Prešerna v hrvaščino **Lukom Paljetkom**.

Zadnjega dne februarja je iznenada umrl dolgoletni zagrebški župan Milan Bandić, ki je bil v minulih dveh desetletjih pogost gost pomembnejših prireditev Slovenskega doma Zagrebu. Ne glede na vse kontroverze, ki so se spletale okoli njegovega delovanja, predsednik SDZ **Darko Šonc** ob opisu svojih izkušenj z njim ugotavlja, da je podpiral delovanje manjšinskih organizacij v prestolnici in da je imel prav poseben odnos do Slovencev.

Konec leta bo minilo 25 let od izida prve številke Novega odmeva. V tej in prihodnjih številkah bomo temu jubileju namenili dolžno pozornost, tokrat nam o samem začetku pripovedujejo nekateri člani prve uredniške ekipe, za mnenje o našem časopisu pa smo povprašali tudi nekaj bralcev.

Sicer pa vam 75. številko prepuščamo v branje!

(dab)

Posledice potresa

Slovenski dom Zagreb je bil spet poškodovan

O posledicah marčevskega potresa na stavbi in prostorih, v katerih je Slovenski dom, smo že podrobno poročali v prejšnjih številkah Novega odmeva. A tresenje tal na Hrvaškem se je nadaljevalo in konec leta smo doživeli še močnejši potres s središčem v bližini Petrinje, katerega posledice v Banovini so bile grozljive, dodatno škodo pa je na že načetih objektih povzročil tudi na zagrebškem območju.

Precej močno smo potres čutili tako v Zagrebu kot v Sloveniji. V našem Domu je nekaj dni po tem potresu, tako kot po katastrofalnem potresu marca lani, zaradi pokanja vodovodne cevi tekla voda za omarami v knjižnici, na zidovih in stropih so se ponovno in na novo odprle razpoke. Čeprav smo nekaj od tega uspeli že sami sanirati, med drugim smo postavili nova okna v Prešernovi dvorani, ki so bila uničena, je precej tega še potrebno popraviti in obnoviti. Celovite obnove je potreben dimnik, popraviti bo treba centralno gretje oz. inštalacijo kondenzacijskega boilerja, brez katerega ni moč ogrevati društvenih prostorov. Prav tako bo nujno pleskanje prostorov, pa sanacija in uredi-

Zamenjava oken v Prešernovi dvorani.
Foto: Darko Šonc

tev prostora na podstrešju, ki je močno poškodovan in kjer se nahajajo velik del arhiva društva, eksponati razstav, ki imajo trajno vrednost ter del knjižnega fundusa. Žal je treba povedati, da se pri obnovi zatika, ker je lastniška struktura hiše, v kateri stanuje Dom, zapletena. Lastnikov je več in so različnih kategorij: zasebniki, Mesto Zagreb, Vlada Republike Hrvaške. Poleg tega je za vsak poseg potrebno tudi posebno dovoljenje ustreznih ustanov, saj je stavba zaščiten kulturna dediščina. Potrebno je tudi dovoljenje Vlade RH, ki je lastnik prostorov, v katerih smo podnajemniki, dela pa morajo biti usklajena z ostalimi lastniki stanovanj in poslovnih prostorov.

(akm)

Nismo imeli znanja, smo pa imeli veliko volje in zagnanosti

Kako čas beži! Decembra bo naš Novi odmev dopolnil 25 let odkar je začel izhajati. Ob tem lepem jubileju so (nekateri) člani uredništva, ki so sodelovali pri njegovem nastanku in z njim od samega začetka prehodili dolgo pot, obudili spomine na tiste legendarne čase, ko se je z občudovanja vrednim entuziazmom vse začelo.

Darko Šonc: „Ko smo leta 1994 vodenje Slovenskega doma prevzeli novi ljudje in si prizadevali obogatiti dejavnosti v njem ter angažirati do takrat

dokaj pasivno članstvo, je bilo seveda tudi vprašanje, kako priti do naših rojakov v Zagrebu in okolici. Kmalu smo začeli občasno izdajati obvestila oz. bilten na strani ali dveh, s katerim smo že aktivne člane obveščali predvsem o načrtovanih dogodkih. In potem se je krog prejemnikov teh obvestil širil in vse več ljudi je vedelo za naša dogajanja in prihajalo v naš dom. Nekega dne pa je Silvin Jerman, ki je bil vselej poln idej in domislic, prišel do mene in mi predlagal, da bi izdajali časopis, glasilo Slovenskega doma. Nekje je izbrskal podatek, da je Slovenski dom že nekaj let po ustanovitvi, v začetku 30-ih let prejšnjega stoletja izdajal glasilo. Sam za to nisem vedel. In čez nekaj dni je iz Državnega arhiva prinesel fotokopijo Odmeva iz leta 1932, ki je poročal o dejavnosti Slovencev v Zagrebu, pa tudi o najbolj aktualnih splošnih zadevah, na zadnji strani pa je bilo vse polno oglasov za slovenske obrtnike in podjetja v mestu. Silvin je bil potem tudi prvi urednik in glavni motor ekipe.

Seveda sem bil za njegovo zamisel, čeprav nihče od nas ni imel nobenih izkušenj z

urejanjem in izdajanjem časopisa, niti novinarskih znanj. Na srečo sem uspel nagovoriti Ilinko Todorovski, takratno dopisnico RTVS, da nam pomaga pri nastajanju in urejanju časopisa, naše tekste preoblikuje v spodobne novinarske izdelke, nas uči pisanja in novinarskih prijemov. In to je počela z vso resnostjo in zagnanostjo. Pregledala je vsa besedila, in to po večkrat, jih popravila in jih veliko tudi sama napisala. Bila je alfa in omega časopisa in ta njena vloga je trajala skoraj 25 let. Časopis je bil pravzaprav njen otrok in brez nje ne bi obstal. Prvo številko je sicer lektorirala profesorica Milojka Jakomin, kasneje je tudi počela Ilinka. Imel sem srečo, ker sem poznal zdaj žal že pokojnega Ljudevita Gaja, takrat tehničnega urednika pri reviji Studio. Prevzel je tehnično urejanje našega časopisa in bil je pravzaprav edini pravi profesionalc s področja časopisnega založništva. Poznal sem tudi Vilka Žiljka, ki je imel na začetku Masarykove tiskarno, prvo digitalizirano v Zagrebu. Hitro sva se dogovorila, da bodo pri njem tiskali Novi odmev, kot smo naš časopis poimenovali. Internet je bil takrat šele v povojih in v tiskarno smo nosili diskete z besedili. Ne bom pozabil, kako živčno in napeto je bilo nastajanje prve številke, koliko ur smo presedeli skupaj, pregledovali tekste, razporejali, iskali primerne fotografije, razmišljali o naslovih, itn. in kako ponosni smo bili, ko je prva številka izšla. In kot zanimivost: natisnili smo jo kar dvakrat! Prvič je bila natisnjena nekaj dni pred napovedano javno predstavitvijo v Slovenskem domu. Ampak, ko smo jo vzeli v roke, smo videli, da je v njej kljub skrbnemu pregledovanju še vedno precej napak. S takimi napakami ne moremo pred ugledne goste, ki se bodo udeležili predstavitve, sem si mislil. In ta zadržek prenesel tiskarju Žiljku, ki je samo odvrnil: “Pa kaj, bomo še enkrat natisnili celo naklado”. In tako je tudi bilo.

Prva leta smo vsako številko še posebej predstavljali v domu, tako, da je bil vsak

izid še dodatno dogodek. Vesel sem, da Novi odmev še naprej izhaja, pa tudi, da so vse številke na internetu, kjer je tako zbrana celotna kronologija, zgodovina delovanja Slovenskega doma Zagreb in slovenske skupnosti na Hrvaškem v zadnjega četrta stoletja.«

Ilinka Todorovski: „Odločen NE je bil prvi odgovor na vprašanje predsednika Slovenskega doma **Darka Šonca**, ali bi kakorkoli sodelovala pri nastajanju društvenega glasila. Pojasnjeval je, da imajo voljo in željo, ne pa tudi znanja, da bi pognali ta projekt. Prosil je za pomoč. Povabilo sem še večkrat odklonila, in imela za to dobre razloge: kot dopisnica RTV Slovenija iz Zagreba v prelomnih časih sem imela čez glavo medijskega dela, kot začasno prebivalko hrvaškega

glavnega mesta, ki je tja prišla le poročat in ne tudi živeti, me slovenska skupnost niti ni pretirano zanimala, povrh pa s časopisnim novinarstvom nisem imela prav nobenih izkušenj. A je bil Darko Šonc tudi pri tem pogovorno vztrajen in sem naposled obljubila, da bom vsaj pri prvi številki pomagala Silvinu Jermanu in ekipi - kolikor bom pač zmogla in znala. Z rojstvom Novega odmeva pa sta se rodila dolgotrajno prijateljstvo in neločljiva povezanost, ki ju ni bilo mogoče kar tako pretrgati. Niti fizična razdalja ni bila ovira, saj se je sodelovanje nadaljevalo tudi po moji vrnitvi v Ljubljano. Prvo uredništvo je sestavljala najbolj vedoželjna ekipa zrelih ljudi, ki si jo je sploh mogoče predstavljati: niso imeli izkušenj

s pisanjem, še najmanj v slovenščini, niso dobro vedeli, kaj sploh si želijo, volja pa je bila brezmejnja. Ta je projekt držala nad vodo, kakor tudi vsakokratna očaranost, ko smo v rokah držali tiskani izvod glasila in se nismo mogli načuditi, da smo vse ustvarili sami. Ostalo je zgodovina. Spremenili so se časi, okoliščine, člani uredništva, videz glasila, zasnova ..., Novi odmev pa ostaja. Upam, da obstane in se razvija. Sama bom vedno zraven, če ne drugače, kot zvesta bralka.”

Miroslava-Maria Bahun: „Ne morem verjeti, da je minilo že 25 let od izida prve številke. Zdi se mi kot, da bi bilo včeraj. Ko zavrtim film nazaj, nas vidim, kako smo odhajali v tiskarno k **Vilku Žiljku** v neposredni bližini Slovenskega doma na

Masarykovi ulici. Tam smo „vise-li” po cele dneve in pregledovali prvi odtis, iskali tiskarske napake, zatipkanosti in ostale nepravilnosti. Ko se je ti-

skarna preselila v Narodno in univerzitetno knjižnico, smo tudi mi odhajali tja. Takrat smo iskali ljudi, ki bi želeli pisati, pa ne samo v našem, pač pa tudi po ostalih slovenskih društvih na Hrvaškem, ki bi poročali o dogajanjih v njihovih društvih. Spomnim se, da sem veliko prepisovala iz rokopisov, ki sem jih dobila od avtorjev, saj takrat računalniki še niso bili tako razširjeni; čeprav se tudi še danes od nekaterih prepisuje iz rokopisov. Okrog fotografij je bilo tudi precej dela; če je nismo dobili ob prispevku, smo jo morali poiskati ali dodati kakšno ilustracijo ob

Prvi uredniški odbor so sestavljali: **Silvin Jerman** (urednik), **Miroslava-Maria Bahun**, **Marijan Horn**, **Polona Jurinić**, **Ivica Kunej**, **Cvetka Matko**, **Franc Strašek**, **Darko Šonc**, **Ilinka Todorovski** (redaktura). Lektura: **prof. Milojka Jakomin-Granić**, oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**

prispevku, pa avtorje je bilo treba klicati in priganjati, da so spoštovali roke za odjajo in podobno.”

Polona Jurinić: „Ko smo se devetdesetih let prejšnjega stoletja začeli zagrebški Slovenci redno sestajati in družiti v Slovenskem domu ob raznih kulturnih dogodkih, se je zbrala skupina somišljeni-

kov in rednih obiskovalcev, ki sta jo povezali slovenska beseda in kultura. Na pobudo takrat najstarejšega člana po stažu **Silvina Jermana** se je porodila

zamisel, da začnemo izdajati svoj časopis. Takrat nam je **Silvin** predstavil *Odmev*, glasilo Narodne knjižnice in čitalnice iz leta 1932. Tako smo se odločili, da se naše glasilo imenuje *Novi odmev*. Pobudo je podprl prvi veleposlanik Slovenije na Hrvaškem **Matija Malešič**, pridružila se nam je takratna dopisnica RTV Slovenija **Ilinka Todorovski**, ki nas je učila pisati. **Silvin** je postal prvi urednik. Za naslovnico prve številke smo izbrali naslovnico prve knjige članstva.

Pet dni pred slovesno predstavitvijo smo s ponosom v rokah držali naš *Novi odmev*. In to s ponosom in občudovanjem ter veseljem, da nam je uspelo.

Slovesna predstavitev *Novega odmeva* je potekala pred polno dvorano (takrat še v neobnovljenih prostorih). Predstavil ga je njegov urednik **Silvin**, ta naš uspeh je pozdravil veleposlanik **Matija Malešič**. Razpoloženje je doseglo vrhunec, ko je besedo dobil gost **Žarko Petan**, takratni generalni direktor RTV Slovenija. Na predstavitvi je bilo mnogo znanih obrazov iz hrvaškega kulturnega življenja. Vest o izidu *Novega odmeva* se je razširila po matični domovini. O tem dogodku so pisali *STA*, *Delo*, *Večer*, poročali pa tudi *Radio in Televizija Slovenija*, *Radio Maribor* in *Hrvaška televizija*.

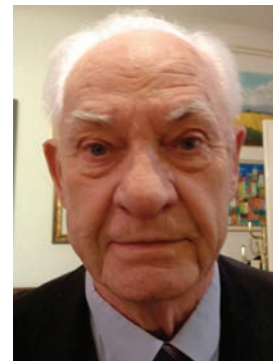
Prvo uredništvo je sestavljalo devet članov. Vsak član je pokrival svojo „rubriko”, ki so se obdržale vse do danes. Žal so nas za vedno zapustili štirje člani. **Ilinko** je zamenjal **Drago**. Po **Silvinu** je urednica postala **Agata**, s katero uspe-

šno sodelujemo.

25 let je dolga doba, čeprav se mi zdi, da so ta leta hitro minila. Skoraj 50 let živim v Zagrebu in s pisanjem za *Novi odmev* sem tudi „ohranila” svojo slovenščino in postala bolj pismena. Še vedno z veseljem pišem o manj znanih, a pomembnih povezavah slovenskega in hrvaškega prostora.”

Ivica Kunej: „Kako sem sploh postal član uredništva *Novega odmeva*? Bilo je na eni prireditvi *Prvega petka*, ko me je „tatek” **Jerman** povlekel v stran in me vprašal:

„Ali veš, sinek (tako smo se v šali klicali tatek **Silvin** in sinek **Ivek**), da je pred vojno tedanje vodstvo slovenskega društva izdajalo časopis *Odmev*? Se ti ne zdi, da bi tudi mi lahko izdajali časopis, ki bi pisal o dogajanjih v slovenskih društvih na Hrvaškem, saj se pri nas v Zagrebu in tudi v drugih društvih na Hrvaškem kar veliko dogaja? Časopis bi se imenoval *Novi odmev*.”

Seveda sem z veseljem sprejel članstvo v uredništvu, čeprav sem bil zaskrbljen zaradi mojega pisanja. „Tatek” me je hitro potolažil z besedami, citiram: „Za to se ti ni treba bati, saj imamo **Ilinko Todorovski**, ki bo brez težav lektorirala naše tekste.” In kako se je začelo? Papir, na katerem je bil moj prvi tekst, je bil tako rdeč od popravkov, kot da bi bili na njem nageljčki. Sčasoma je bilo barve vse manj in končno sem dočakal dan, ko mi je **Ilinka** povedala: „Dober in čist tekst, prosimo za reprizo.”

Kakor sem bil hvaležen gospodu **Nučiču** za mojo izpopolnitev v pogovorni slovenščini, tako sem hvaležen tudi **Ilinki** za mojo pisano slovenščino. Po nekaj letih je najprej tatek **Silvin** nehal biti glavni urednik, čez nekaj časa pa sem - po prijateljskem pogovoru z našim predsednikom - tudi jaz prenehal biti član uredništva. Zdaj, kot sem prebral v zadnji številki, imamo žensko uredništvo. Zato: „Punčke, pridno naprej. Držimo pesti za vaše uspešno delo.”

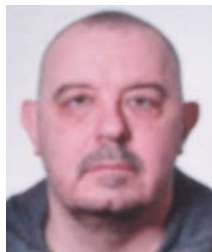
(akm)

Radi ga beremo, ker je pester, raznolik, informativen

Tako ocenjujejo Novi odmev zvesti bralci in člani Slovenskega doma Zagreb, ki smo jih ob 25. obletnici izhajanja našega glasila vprašali, kako ocenjujejo vsebino, ali imajo priljubljeno rubriko, ali jih kaj moti, česa pogrešajo in kaj bi spremenili oziroma katerih morebitnih novih vsebin bi si želeli. Tu je nekaj njihovih mnenj, seveda pa ste vabljeni vsi, spoštovane bralke in bralci, da nam posredujete svoje želje, pripombe, predloge ali pohvale v zvezi z našim glasilom.

Rok Jurinič: „Novi odmev vedno prinaša veliko različnih tem in vsebin. Najprej preberem tisto, kar mi takoj pade v oči. Šport obvezno, pa tudi vse, kar je povezano s Slovenijo in Hrvaško. Iskreno, ne preberem vedno vsega, posebej ne preberem dolgih tekstov. Tisto kar se mi zdi pomembno, je naslov in če me ta pritegne, berem naprej, če pa ni zanimivo, pa branje seveda opustim.”

Boris Oblak: „Nestrpno pričakujem vsako naslednjo številko, kajti to je več kot dobrodošla dopolnitev vsega tistega kar izvemo v našem Slovenskem domu Zagreb ali v sredstvih javnega obveščanja.

Všech mi je, ker zameja izredno pestro paleto področij in vsak lahko najde kar ga zanima. Edino kar mogoče pogrešam, so prispevki o konkretnih, osebnih problemih, s katerimi

se Slovenci kot manjšina na Hrvaškem srečujemo v vsakdanjem življenju in načinih reševanja le-teh.”

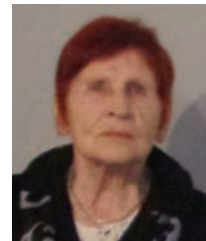
Zdravko Slaviček: „Nimam nobenih pripomb. Jaz ne bi nič spremenil. Z zanimanjem preberem skoraj vse, posebej še prispevke dopisnikov iz slovenskih društev na Hrvaškem, iz Zadra, Splita, Reke itn. Trenutno smo zaradi Covida-19 v posebnih razmerah, ko tudi

v Slovenskem domu v Zagrebu žal ni dogodkov, o katerih sicer rad berem v Novem odmevu. Tisto, kar bi izpostavil, so intervjuji, ki jih vedno preberem. Zelo mi je bil všeč intervju v prejšnji številki z varuhinjo otrokovih pravic **Helenco Pirnat Dragičević**. Kulinariko zanemarim, ker sem moški, ki se nanjo ne razume preveč in nimam motiva. Sicer pa spoštujem vsakega, ki kaj napiše.”

Mila Stoviček: „Vse pohvale Novemu odmevu, iz katerega vedno veliko izvem. Nabor prispevkov je zelo pester in na vsebino nimam nekih kritik. Najraje preberem prispevke o razstavah in predstavitev knjig. V

teh čudnih časih s korono mi je prišlo na misel, da bi lahko objavili kaj humornega, to bi nas držalo pokonci. Najsi bo v obliki risbe, npr. karikature ali v besedi, ni pomembno, humor je vedno dobrodošel!”

Olga Tkalcic: „Novi odmev spremljam od začetka, od prve številke iz leta 1996. Za spomin hranim vse številke in ko jih včasih listam, vidim kako smo bili mladi in kakšni smo zdaj. Anketе, ki ste jih uvedli pred leti, se mi zdijo odlične, to je manjkalo. Moja priljubljena rubrika je Slovenski dom – naš drugi dom. Preberem jo od začetka do konca, v njej izvem, kdo prihaja v naše društvo, kjer se imamo vedno lepo. Rada prebiram tudi članke o izletih oz. strokovnih potovanjih v Slovenijo, ki jih pripravi Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb.”

(akm) 🗨️

In memoriam

Vinko Glasnovič (1933 – 2021)

15. aprila nas je zapustil prof. Vinko Glasnovič, dolgoletni vodja pevskega zbora Anton Martin Slomšek. Profesor Glasnovič se je rodil leta 1933 v Janjevu na Kosovu. Bil je akademski glasbeni umetnik, tudi izvrsten organist, skladatelj, pevec ter odlični zborovodja in dirigent. Ob vsem tem pa je bil skromen, potrpežljiv in družaben človek, ki je imel rad ljudi in z njimi sočustvoval.

Glasbo je študiral na ljubljanski akademiji za glasbo, kamor ga je povabil slovenski operni umetnik, profesor in rektor Jurij Betetto, diplomiral pa je kot pevec in dirigent pri profesorju Cirilu Cvetku. Čas, ki ga je preživel v Ljubljani, mu je ostal v lepem spominu in verjetno je prav zato po vojni v Sloveniji sestavil mašo Padlim žrtvam za domovino v slovenskem jeziku in uglasbil Slomškovo bralno priznanje po besedilu A. M. Slomška. Tudi sicer je priredil in uglasbil več Slomških pesmi in pesmi drugih slovenskih avtorjev. Kot zborovodja je vodil več zborov v Sloveniji in na Hrvaškem, poleg tega pa je bil zelo predan pedagoškemu delu. Po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške je sprejel povabilo k sodelovanju s Slovenskim domom in tako sta nastala dva zbora - Mešani pevski zbor Slovenski dom in Mešani pevski zbor Anton

Martin Slomšek, ki je deloval v okviru duhovne sekcije. Profesor Glasnovič je na slovenskih mašah najprej v cerkvi sv. Roka, kasneje pa v kapeli Ranjenega Jezusa na Trgu bana Jelačića pogosto vodil in na orglah spremljal pevski zbor duhovne sekcije. Bil je neutrudni zborovodja, s katerim je pevski zbor A. M. Slomšek sodeloval tudi na številnih gostovanjih po Sloveniji. Žal so se maše prenehale s pandemijo, v tem času pa nas je na žalost tudi zapustil naš Vinko.

Prof. Vinko Glasnovič. Foto: MBB

(poj, nh) 🗨️

Izgubili smo prijatelja in podpornika

Milana Bandića sem spoznal leta 1984. Takrat sem bil zaposlen kot generalni tajnik v Društvu delavcev v scenskih dejavnostih in kulturi Hrvaške – Opus. Naši člani so bili umetniki, kulturniki in vsi, ki so delovali v t.i. show businessu. Sedež smo imeli v Bužanovi ulici, v kateri je stanoval tudi Milan Bandić, ki je bil takrat zaposlen v Občini Peščenica. Spomnim se, da me je enkrat poklical v svojo pisarno, ker ga je zanimalo ali imamo kot društvo vso potrebno in obvezno opremo za ljudsko obrambo. Takrat smo organizirali koncerte in ostale prireditve v Zagrebu in po celi bivši državi. Nekaj vstopnic smo vedno namenili tudi zaposlenim v Občini Peščenica.

Z Milanom Bandićem sva se spet srečala precej let kasneje, ko sem bil jaz predsednik Slovenskega doma, on pa je postal župan Mesta Zagreb. Ti stiki so takrat postali bolj pogosti, saj se je kot župan vselej odzval na vsa naša vabila in s svojo navzočnostjo počastil pomembne dogodke, ki smo jih organizirali v našem domu ali drugje. Velikokrat je tudi pozdravil prisotne in uradno otvoril prireditve. Tako sva se vse bolj spoznavala, on pa je imel, kot je sam priznal, še posebej pristen odnos do Slovenskega doma.

Milan Bandić nam ni le prisluhnil, ampak je znal poiskati tudi rešitve, če je bilo potrebno. Zgovoren je primer naših težav zaradi prostorov. Druga polovica 90-ih let je bila za nas težavno obdobje, saj nam je grozilo, da bomo morali po zakonu o denacionalizaciji zapustiti prostore na Masarykovi 13. Iz Kanade se je vrnil upravičenec do dela hiše in vztrajal pri vrnitvi prostorov, v katerih smo delovali od leta 1947. Zaprotil sem Bandića, če lahko pomaga pri iskanju rešitve in zelo hitro je rešil problem. Mesto Zagreb je stanovanca nad nami ponudilo drugo, nadomestno stanovanje v Zagrebu, ga

izselilo, v to stanovanje pa se je vselil povratnik iz Kanade. Mi smo tako ostali in še naprej delovali v prostorih na Masarykovi 13.

Z Bandićem sem še pogosteje sodeloval, ko sem opravljal funkcijo predsednika Koordinacije svetov in predstavnikov nacionalnih manjšin Mesta Zagreb. Imel je posluh in razumevanje za narodne manjšine, podpiral je njihovo dejavnost in si prizadeval

Slovenskemu domu omogočil odkup po posebni ceni. Sporazum je dvojna komisija pripravila in bi moral pristojni minister samo podpisati. Toda iznenada so prišle parlamentarne volitve in vse je propadlo. K tej temi sva se vračala vselej, ko sva se srečevala na raznih prireditvah, tudi v Slovenskem domu.

Zadnje leto, v času pandemije koronavirusa, se nisva srečevala ali videvala.

Milan Bandić na enem izmed dogodkov v našem Domu. Foto: arhiv društva

za izboljšanje njihovega položaja. Še posebej si je zapomnil proslavo dneva Koordinacije na Cvetnem trgu leta 2013, nekaj dni pred lokalnimi volitvami. Takrat sem mu čestital za zmago na volitvah, kot da bi se te že zgodile, čeprav se še niti začele niso. Bila je šala, ki je ni pozabil.

Leta 2018 je spet postalo aktualno vprašanje naših prostorov. Pojavil se je predlog, da naj bi lastnik (država) dal te prostore Slovenskega doma na licitacijo. Takrat je sprejel mojo idejo, po kateri bi Mesto Zagreb ponudilo vladi Republike Hrvaške zamenjavo prostorov. Kasneje pa bi Mesto Zagreb

Njegova nenadna in nepričakovana smrt me je zares presenetila. Ne glede na vse, kar so mu očitali mediji in politični tekmeci, lahko rečem, da je Slovenski dom Zagreb izgubil velikega simpatizerja in podpornika, kar je kot župan dokazal velikokrat, ko je znal poiskati hitre in prave rešitve v prid našemu Slovenskemu domu.

Slava mu.

Darko Šonc, predsednik Slovenskega doma Zagreb

Spomin na velikonočno vzdušje

Velikonočne praznike smo v Slovenskem domu Zagreb tradicionalno obeležili z velikonočno razstavo ustvarjalne delavnice Šopek. Ob tem največjem krščanskem prazniku bi naše pridne kreativke poleg eksponatov na določeno temo pripravile še pisanice, okrašene s slovenskimi motivi v tehnikah, ki so običajne v Sloveniji, pa tudi okrašene s cvetnimi motivi in različnimi sodobnimi vzorci. Tako so bile razstavljene adlešiške pisanice iz Bele krajine, pa remenke iz

Prekmurja, belokranjske drsanke, brkinski pirhi, itn. Velikonočna jajca so bila pobarvana tudi z naravnimi barvami, za katere so poleg čebulnih olupkov uporabili tudi sok rdeče pese, rdeče zelje, špinacio, itd. Poleg tega smo lahko videli tudi velikonočna jajca narejena iz kaširanega papirja v različnih velikostih.

Letos razstave iz znanih razlogov seveda ni bilo, čeprav delavnica Šopek še vedno deluje, vendar na „zmanjšanih obratih.“

A da ne bi pozabili na to lepo tradicijo,

ki je samo začasno prekinjena, in povsem obšli tega praznika, ponujamo na ogled nekaj fotografij z minulih razstav.

Več pa jih je mogoče videti na spletni strani Slovenskega doma.

(tekst in foto: ns)

Med pirhi zagrebških manjšin tudi slovenski

V Hrvaški hiši Materina zgodba je bila 29. marca pripravljena enodnevna razstava pirhov in velikonočnih običajev narodnih manjšin Mesta Zagreb. Na pobudo Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb in v sodelovanju z gostiteljem **Mirkom Petričcem** iz Hrvaške hiše Materina zgodba so narodne manjšine tokrat zaradi epidemiološke situacije in brez obiskovalcev, svoje velikonočne običaje predstavile za multinacionalni magazin Prizma, v katerem so na predvečer velikonočnih praznikov predvajali kratki film, kjer se je predstavila poleg ukrajinske, ruske, rusinske, slovaške, poljske, makedonske, madžarske tudi slovenska skupnost. Vodja ustvarjalne delavnice Šopek **Stanka Novković** je govorila o slovenskih velikonočnih običajih in barvanju pirhov. Film si lahko ogledate na spletu HRTi na zahtjev-vpisati je treba Prizma 3.4.2021.

Članice Šopka so se tudi tokrat potrudile, saj so njihove stvaritve lepo krasile

slovensko mizo, na kateri so bili pirhi okrašeni s slovenskimi cvetnimi in sodobnimi motivi, adlešiški pirhi iz Bele krajine in remenke iz Prekmurja. Zraven

je bila nepogrešljiva potica in butara, delček slovenske krščanske velikonočne simbolike, narejena iz tradicionalnega zelenja in cvetja. (akm)

Slovenska velikonočna miza. Foto: akm

U kreativnoj radionici Šopek rad se nastavlja

U kreativnoj radionici Slovenskoga doma Zagreb i dalje se radi. Naše kreativke ne posustaju, vrijedno rade i nastoje ostvariti svoje planove. Žele vjerovati da će nedaćama s virusom Covid ipak doći kraj.

Dakako, još uvijek ne mogu raditi i družiti se u punom broju. Nekoliko kolegica i nadalje se ne usuđuje sudjelovati u radu radionice budući da se zbog svog narušenog zdravlja osjećaju ugroženo od zaraze no veze nisu prekinute i one su aktivne stvarajući u vlastitom domu.

Nepokolebljive Šopkove: Željka Šonc, Stanka Novković, Adica Dobrić-Jelača, Boža Vodeničar, Višnja Mordej, Ana Marić (s lijeva). Foto: Darko Šonc

Nekoliko proteklih tjedana u Šopeku su obični stakleni predmeti, odbačene boce, staklene i porculanske posude, drvene i kartonske kutije i slično postali ukrasni predmeti i čekaju da budu izloženi na sljedećoj izložbi u Slovenskome domu. Tehnikom dekupaža i dodatno poslikavanjem akrilnim bojama te lakiranjem, od odbačenih predmeta, kreativke su stvorile mala umjetnička djela. Dopustile su nam da na nekoliko fotografija pokažemo mali djelić onoga što je nastalo u njihovoj radionici.

Naravno na redu su novi izazovi kojima se Šopekice vesele, a o tome ćemo više kad budemo mogli vidjeti prve rezultate.

(ns) 🗨️

Novi ukrasni predmeti ispod ruku vrijednih članica. Foto: sn

Izbor

Nagrado za najlepše okrašeno jelko dobi ...

Omejitve zaradi pandemije se še kako odražaju v vseh dejavnostih Slovenskega doma Zagreb. Tiste, pri katerih ni veliko udeležencev, se sicer ob spoštovanju epidemioloških ukrepov odvijajo naprej, nekatere naše aktivnosti pa smo morali prenesti v virtualni svet, na splet. Tako smo zadnje čase bolj aktivni na naši spletni strani www.slovenci-zagreb.hr

Letos smo v virtualni obliki prvič pripravili izbor najlepše božično-novoletne jelke. Pozvali smo članice in člane Slovenskega doma, da nam pošljejo fotografije jelk, ki so jih okrasili doma.

Oblikovalka najlepše okrašene jelke Gabrijela Babić Osmanlić prejema nagrado iz rok predsednika Darka Šonca. Foto: ns

Odziv je bil dober, saj smo prejeli trideset fotografij lepo okrašenih jelk, z jasicami ali brez njih, razkošno ali sodobno minimalistično okrašenih, bleščeće osvetljenih, velikih in majhnih. Razstavljene fotografije so bile označene le s številkami, tako da člani žirije niso vedeli, kdo so avtorji.

Žirija, ki so jo sestavljale **Boža Vodeničar, Višnja Mordej** in **Stanka Novković**, ni imela lahkega dela. Po detaljnom pregledu vseh fotografij je žirija odlučila, da je za spoznanje najbolja in najboljša jelka pod številko 21. Žal je bila nagrada le ena sama, a ta ni bila kar nekaj, temveč je avtorica nagrajene jelke prejela tranzistor, za katerega je bilo rečeno, da ni navaden, saj da igra najlepšo glasbo in sporoča le dobre novice.

Izkazalo se je, da si je nagrado za najlepšo jelko prislužila naša draga članica Slovenskega doma **Gabrijela Babić Osmanlić**, ki ji je nagrado izročil sam predsednik **Darko Šonc**. (ns) 🗨️

Želim si uživati v glasbenem poklicu

Za novo številko glasila sem prevzela prijetno nalogo, da pripravim pogovor z Maticem Zakonjškom, mladim slovenskim tenoristom, študentom Glasbene akademije v Zagrebu. Zaradi trenutnih epidemioloških razmer in časovne stiske pri obeh sva pogovor opravila na daljavo, v pisni obliki. Pogovor 'v živo' v Slovenskem domu v Masarykovi ulici pa bo moral počakati na kako drugo priložnost.

Matic Zakonjšek. Foto: osebni arhiv

Matic, lepo prosim, da se nam za začetek na kratko predstavite.

- Sem Matic Zakonjšek in prihajam iz Vojnika, manjšega kraja blizu Celja, kjer sem tudi obiskoval osnovno šolo. Šolanje sem nadaljeval na I. gimnaziji v Celju, umetniško smer, s kombiniranim programom splošne gimnazije in srednje glasbene stopnje iz tolkal. Na Akademiji za glasbo v Ljubljani sem diplomiral glasbeno pedagogiko. Glasba me je spremljala skozi celotno izobraževalno pot. V osnovni šoli sem igral klavir, nato tolkala, nekje v sredini srednjega šolanja pa sem vpisal tudi petje pri prof. Davorju Mikuliću, ga nadgrajeval tudi med študijem glasbene pedagogike v Ljubljani in po diplomu iz le-te, vpisal še petje na Glasbeni akademiji v Zagrebu.

Ste član Slovenskega doma Zagreb. Od kdaj in kako ste izvedeli zanj?

- Za Slovenski dom Zagreb sem izvedel preko Anje Žabkar, prijateljice in kolegice s fakultete, ki me je spoznala s predsednikom Darkom Šoncem, s katerim sva okrepila povezavo med Slovenskim domom in slovenskimi študenti na zagrebški Akademiji. Sprva je bilo sodelovanje zgolj profesionalne narave, večkrat smo nastopali na raznih prireditvah, najbolj odmevna pa je bila proslava ob 90. oble-

tnici Slovenskega doma v Zagrebu. Kasneje sem bil povabljen, da se včlanim v Slovenski dom Zagreb in začnem delovati kot nek posrednik med domom in slovenskimi študenti v Zagrebu, katere ob tej priložnosti tudi vabim, da se oglasijo na Masarykovi 13. Gospod Šonc je prav tako velikodušno odprl vrata Slovenskega doma Zagreb za razne aktivnosti in druženja nas mladih, za kar smo mu zelo hvaležni. Od samega začetka se v njem počutim res kot doma.

Kako to, da ste se odločili za nadaljevanje študija na Glasbeni akademiji v Zagrebu?

- Odločitev je bila nekako spontana. Leta 2017 sem odšel na sprejemna preizkusa v Ljubljano in v Zagreb. Na mojo srečo so me sprejeli na obeh Akademijah, vendar je na koncu prevladala notranja intuicija. Ljubljano sem dobro spoznal v času študija in sem presodil, da imam v Zagrebu za odtenek boljše pogoje za delo. Zagotovo je bila prisotna tudi neka želja po menjavi delovnega okolja in dokazovanju izven državnih meja. Mislim, da sem se dobro odločil. Trenutno obiskujem četrti letnik smeri petje v razredu redne profesorice Vlatke Oršanić, bivše prvakinje naše Ljubljanske opere. Naslednje leto študij zaključujem in bom po poklicu magister glasbe – operni pevec.

Kaj štejete med svoje vidnejše uspehe?

- Med večje uspehe štejem vse vloge, ki sem jih uspel realizirati na odrskih deskah v teatru kot tudi na Akademijah. Mednje štejem vlogo Ferranda v Mozartovi operi „Cosi fan tutte“, ki sem jo odigral na zagrebški Akademiji. Še pred njo je bila vloga Bastiena v Mozartovi operi Bastien in Bastienna, ki smo jo delali še v Celju. V Zagrebu sem nastopil tudi v mestnem gledališču Komedija kot Evgenij v čisto novi opereti Priležnici mlade hrvaške skladateljice Linde Uran. Tu je še cel kup manjših vlog, ki so mi prav tako pri srcu. Že tretjo sezono nastopam tudi v HNK Zagreb, v dramski predstavi Antigona. Kako se je operni pevec, ki govori slovensko, znašel v dramski predstavi v

hrvaškem gledališču pa je zgodba za kakšno drugo priložnost.

V svoji zbirki imam seveda tudi kar nekaj nagrad in priznanj z različnih državnih in mednarodnih tekmovanj po različnih državah bivše Jugoslavije. Naj omenim samo zadnje priznanje in sicer srebrno plaketo in 2. nagrado na mednarodnem pevskem tekmovanju Sem glasba, sem mesto v Novem mestu iz leta 2019 v kategoriji „samospev“. Tu so seveda še solistični nastopi na raznih dogodkih in solistični nastopi z orkestri, a je vsega tega morda preveč za ta kratek pogovor.

Nam lahko zaupate glasbeni vzor, načrte za kariero?

- Moje zanimanje za glasbo je precej široko in se še zdaleč ne omejujem samo na opero oziroma klasično glasbo. Kot tenor seveda imam neke vzornike, na primer Luciano Pavarotti, Javier Camarena od mlajše generacije, seveda pa je tukaj neskončno število klasičnih pevcev, ki so in ki še vedno tako ali drugače vplivajo na moj razvoj. Poslušam velik spekter izvajalcev, od slovenske glasbene scene pa do klasičnega rocka, tako da res težko kogarkoli izpostavim.

Načrti za kariero so nadobudni in se tudi menjajo iz leta v leto. Po veliki suši, ki je v letu 2020 nastopila na umetniškem področju, si predvsem želim priložnosti, da stopim na oder in začnem izpopolnjevati svoje znanje. Želim si uživati v tej lepi profesiji in da bi bil predvsem srečen in zadovoljen, ne glede v katero smer se bo obrnila kariera. Mogoče bo to pedagoška kariera, morda manjša kariera v nekem gledališču ali pa preboj v največje evropske operne hiše... Kdo ve?

Boste ostali na Hrvaškem?

- Hrvaška in predvsem Zagreb sta mi zelo prirasla k srcu. Tu sem spoznal tudi svoje dekline, tako da obstaja možnost, da ostanem na Hrvaškem tudi po končanem študiju. Zagotovo bi ostal, če bi se mi ponudila priložnost za delo. Seveda nisem pozabil na svojo domovino, imam močne vezi s Slovenijo, s svojim domačim krajem in kljub vsemu še vedno

upam in načrtujem, da bi se ustalil nekje v Sloveniji.

Za konec najinega „virtualnega druženja“ pa prosim, da nam še zaupate, kje vas bomo ljubitelji glasbe v kratkem lahko poslušali?

- Trenutno najbolj aktualen angažman je vloga Evangelista v Bachovem Markovem pasijonu. Za konec marca sta v sodelovanju z zagrebško Glasbeno akademijo planirani dve izvedbi. Morali bi biti v veliki dvorani Koncertne dvorane

Lisinski, vendar je med časom prišlo do spremembe lokacije. Podrobnosti še niso znane. Pred kratkim sem uspešno opravil avdicijo za manjšo vlogo v hrvaški operi Igorja Kuljerića Životinjska farma (Živalska farma), ki naj bi bila jeseni izvedena v Koncertni dvorani Lisinski. Angažiran sem tudi v manjši vlogi v študentskem projektu Pepeljuga (Pepelka), ki ga letos ponavljamo na Glasbeni akademiji in pa v predstavi Antigona, ki že tretjo sezono igra v HNK Zagreb.

Sem zelo hvaležen, da ostajam aktiven tudi v času koronavirusa.

Hvala vam Matic za ta pogovor na daljavo, ki ga zaključujem s ponosom, da imamo Slovenci še enega obetavnega glasbenega umetnika, ki svojo umetniško pot tako zelo uspešno utira prav na Hrvaškem. Še naprej vam želimo veliko sreče in uspehov!

Marjeta Trkman Kravar, akm 🗨️

Potrdila o živetju

Lažje vlaganje potrdil

V organizaciji Veleposlaništva Republike Slovenije v RH in Slovenskega doma Zagreb smo nekdanji izgnanci že enajstič organizirali izdajanje Potrdil o živetju, ki ga zahtevajo upravne enote v Sloveniji. Letos je zaradi epidemije Covida-19 to potekalo nekoliko drugače kot doslej. Potrdil nam niso izročali na Konzulatu, pač pa jih bo veleposlaništvo poslalo vsem UE, od koder so naši člani doma. Poenostavljen postopek, ki ga je predlagala skrbna in spoštovana uslužbenka konzulata in naša članica **Ivanka Filipan**, je velika usluga našim članicam in članom, še posebej bolnim, ki zaradi bolezni ne morejo od doma.

Vsem članicam in članom sem poslal po dva obrazca (prošnjo in Potrdilo o živetju), ki so jih morali podpisana in skupaj z osebno izkaznico prinesiti v Slovenski dom in v torek 26. januarja so bili dokumenti zbrani in predani referentki konzulata Ivanki Filipan, ki ji gre za vso skrb in pomoč velika zahvala vseh naših članov. Žal tega dne zaradi znanih razlogov ni bilo običajnega druženja, pa vseeno se moramo zahvaliti naši članici Marinki, da je poskrbela za organizacijo, red in upoštevanje ukrepov, pa tudi Jozefi, ki

je, kot ponavadi, poskrbela za „zdravilo“ iz aronije in vsem, ki so dostavili dokumentacijo bolnih sorodnikov.

Vsem članicam in članom želim dobro zdravje in da se letos vendarle dobimo v našem Slovenskem domu Zagreb. *KraS* 🗨️

Dogovor »ekipe« za izdajanje potrdil: Marinka Lušin Jocić, Alojz Slavko Kramar, Jozefa Bogolin (z leve). Foto: dš

In memoriam

Ana Vrbanić (1937 – 2021)

Zadnje pismo moji predragi Ani

Neizmerno sem žalostna, ker te ni več med nami in strah me je misli, da bom nad Tvojim grobom brala tole pismo. Ne vem, če bom zmogla. Premagala me bo žalost.

Predraga moja Ana!

Pišem Ti svoje zadnje pismo! Na moja zadnja tri pisma, ki sem ti jih poslala v bolnišnico, ni bilo odziva, da si jih prebrala. Zelo me je skrbelo, kaj se dogaja s teboj. Tvojega sina **Nikice** pa tudi nisem mogla vprašati, ker nisem imela njegove telefonske številke.

Po zadnjem potresu sem odšla k hčerki v Zadar, Ti pa si bila sama v stanovanju. Še zdaj mi (z občutkom krivde, da se nisem prej vrnila) odzvanjajo Tvoje besede po telefonu, da me pogrešaš. Zato sem Te drugi dan po vrnitvi poklicala, a javil se je Tvoj sin in mi povedal, da so Te odpeljali v bolnišnico, od

koder se nisi več vrnila.

Pretresena sem napisala v našo pevsko grupo, kar sem izvedela.

Draga moja Ana, imela si težko otroštvo. Že kot štiriletna deklica si v taborišču izgubila svojo mamo, katero si kasneje, tako majhna, želela nadomestiti svojemu mlajšemu bratcu in družini.

Najino pravo prijateljstvo se je začelo, ko sva pred desetimi leti začeli hoditi v Slovenski dom na pevске vaje. Rada si vsakodnevne skrbi in probleme o svoji družini na kratko pozabila in uživala v druženju v Slovenskem domu. Posebno nam boš vsem ostala v spominu po Tvojem veselju do plesa.

Zelo rada sem te imela in veliko sva se družili. Hvala Ti za iskreno prijateljstvo, ki je trajalo vseh deset let.

Majda 🗨️

Ana Vrbanić, rojena Zorenč (3.11.1937 - 5.02.2021), se je rodila v Bistrici ob Sotli, kjer je končala osnovno šolo. V Zagrebu je končala srednjo medicinsko šolo. Delala je kot višja medicinska sestra na Očni kliniki na Rebru. Bila je članica Mešanega pevskega zbora Slovenski dom. Pokopali so jo 9. februarja na zagrebškem pokopališču Miroševac.

Tudi pust je podlegel koroni

V letu je samo en dan in to je pust, ko smo lahko kdorkoli in kar hočemo, treba se je malo potruditi, da se preoblečemo, spremenimo obraz, garderobo in da smo pripravljeni na zabavo, ples in petje, razne šale in norčije. Skratka, pust je čas, ko lahko počnemo, česar na sicer ni dovoljeno ali si ne upamo, morda pa tudi pokažemo svoj pravi obraz. Vse je dovoljeno: biti kralj, vila, čarovnica, biti lik iz najljubše pravljice ali pa si samo nadeti masko – pomembna je šala in zafrkancija in da nas pri tem ne prepoznajo.

To tradicijo smo negovali tudi v Slovenskem domu Zagreb - redno smo organizirali veseli pust. Naša ustvarjalna delavnica Šopek je izdelovala maske, imeli smo stroge žirije, podeljevali nagrade za

najboljše in najbolj aktualne maske, ocenjevali smo krofe, pesem, harmonika in ples so prispevale k odličnemu razpoloženju.

Tudi letos bi bilo tako, če pustovanja, tako kot večine vseh drugih prireditev ne bi odnesla epidemija koronavirusa. Da pa ne bi povsem pozabili na našo tradicijo, objavljamo tukaj nekaj fotografij z veselih pustovanj v Slovenskem domu v minulih letih in optimistično napovedujemo, da bomo tradicijo nadaljevali prihodnje leto.

Še več fotografij pa si lahko ogledate na spletni strani:

<http://www.slovinci-zagreb.hr/si/majhen-casovni-pregled-pustovanja-v-slovenskem-domu-zagreb/> (ns)

Obe foto: NS

Manjšinski pisatelji

Želijo si biti bolj opaženi

V Slovenskem domu Zagreb so 9. marca predstavili novo združenje – Društvo manjšinskih pisateljev (DMP), ki združuje literarne in družbene pobude manjšin na Hrvaškem. Deluje od začetka letošnjega leta.

Člani izvršnega odbora **Bosiljko Domazet** (predsednik), **Sead Alić** (podpredsednik) in **Marijan Grakalić** (generalni sekretar) so spregovorili o ciljih, vlogi in pričakovanjih društva. Med drugim je bilo izpostavljeno, da s pobudo in ustanovitvijo društva ustvarjajo platformo in odpirajo pogovor o manjšinah z vsemi tistimi, ki so v več identitetah, pripadniki narodnih, konfesionalnih in vseh drugih manjšin. „Imamo vtis, o čemer seveda lahko govorimo, da je prostor za objavo lepe besede resnično omejen. Še posebej, ko gre za avtorje nekaterih narodnih, konfesionalnih in drugih manjšin, za katere so vrata ustvarjalnega vključevanja v kulturne literarne tokove v veliki meri zaprta“, so izpostavili člani izvršnega odbora.

Cilji združenja, kot so navedeni tudi v statutu združenja, so združevanje in podpora svobodnemu delu in izražanju pisateljev narodnih, verskih in pripadnikov vseh drugih manjšin na področju kulture in umetnosti ter spodbujanje in izboljševanje strokovnega in družbenega statusa pisateljev pri njihovem ustvarjalnem izražanju v vseh medijih.

Bosiljko Domazet je dejal, da bo DMP vzpostavil dialog z obstoječimi pisateljskimi društvi, in ocenil, da pisateljska in manjšinska združenja z negovanjem svojega izražanja bogatijo raznolikost hrvaškega in širšega literarnega podnebnja.

Enes Kišević, Sead Alić, Bosiljko Domazet, Marijan Grakalić (z leve).
Foto: Darko Šonc

Sead Alić je omenil, da kljub dejstvu, da imajo narodne manjšine založniške dejavnosti, denarna sredstva, ki jih odobri Svet za narodne manjšine RH, ne izpolnjujejo pričakovanj manjšinskih književnikov in potreb po distribuciji in promociji njihovih del. Odposlanica predsednika hrvaškega sabora **Ermina Lekaj Prljaskaj** je pozdravila predstavitev novega Društva manjšinskih pisateljev, pesnik **Enes Kišević** pa je dogodek popestril s svojimi verzmi. Na javno predstavitev Društva manjšinskih pisateljev so se odzvali predstavniki združenj in medijev: **Nadežda Baranovska**, Adriatic News, **Shenida Bilalli**, Združenje kraljica Teuta, **Jasminka Domaš**, predstavnica judovske verske skupnosti Bet Israel, **Ismet Kurtović**, vodja zbora Bulbuli, **Walentyna Lončarić**, predstavnica poljske narodne manjšine Mesta Zagreb, **Katarina Todorčev Hlača**, predstavnica Zveze Rusov na Hrvaškem. (akm)

U pripremi

Slovinci u Hrvatskoj – gospodarski, znanstveni, kulturni i duhovni doprinosi

Konačno je završena prva verzija knjige o doprinosu Slovenaca hrvatskoj znanstvenoj, gospodarskoj kulturnoj i duhovnoj sferi. Na više od 250 kartica teksta našli su se brojni znanstvenici, liječnici, pravnici, kulturni radnici, povjesničari, jezikoslovci, veterinari, sve redom ljudi koji su rođeni u Sloveniji i koji su svojim znanstvenim djelovanjem mnogo dali Hrvatskoj.

Treba spomenuti da smo se kao autori – dr. sc. **Vlatka Dugački** i dr. sc. **Filip Škiljan**, suočili s nekoliko važnih i prilično ozbiljnih problema. Isprva smo ovaj leksikon željeli nazvati *Istaknuti slovenski znanstvenici u Hrvatskoj*. Međutim, kako smo prikupljali imena osoba koja bi se trebala naći u leksikonu, shvatili smo da se radi o mnogo širem krugu osoba, odnosno da se među odabranima ne nalaze samo znanstvenici, već i mnogi drugi javni djelatnici koji su kao liječnici, gospodarstvenici, duhovnici, umjetnici, pedagozi, književnici, kulturni i politički djelatnici, graditelji, inženjeri ili pravnici zadužili Hrvatsku te koji su cijeli svoj radni vijek ili barem jedan njegov dio proveli u Hrvatskoj.

Zahvaljujući **Poloni Jurinić**, članici Slovenskog doma Zagreb i autorici mnogobrojnih publikacija o Slovincima u Hrvatskoj i **Daruku Šoncu**, predsjedniku Slovenskoga doma Zagreb, došli smo do naslova koji je u najvećoj mjeri obuhvatio sve biografije obrađene u tekstu: *Slovinci u Hrvatskoj – gospodarski, znanstveni, kulturni i duhovni doprinosi*.

Nakon stvaranja osnovne baze podataka bilo je teško odabrati tko će se naći u ovom leksikonu, odnosno čije će biografije biti uvrštene. Istraživanjima koja smo proveli došli smo do određenoga broja imena, a osnovni kriterij bio jest da je osoba, osim što je radni vijek ili dio njega ostvarila u Hrvatskoj, rođena u Sloveniji kao Slovenac/Slovenka. Naime, mnogi javni i kulturni djelatnici koji su se trebali naći u ovoj knjizi samo su rođeni u Sloveniji, a

sa Slovenijom nemaju ništa zajedničko osim mjesta rođenja. To se posebice odnosi na biografije osoba iz pograničnih zona. Dakako, uvrstili smo i sve one za koje smo znali ili za koje su nas upozorili da su rođeni u Hrvatskoj ili izvan nje, a koji su svojim podrijetlom putem jednoga ili oba roditelja Slovenci.

Dakako, među obrađenim osobama sasvim sigurno još uvijek ima onih koji nisu Slovenci ili onih koji se tako ne osjećaju, ali pogreške u toliko obimnoj prikupljenoj građi uvijek su moguće. Također je moguće da su pojedinci koji su zaslužili ući u leksikon nenamjerno izostavljeni. Budući da je ovaj leksikon tek početak daljnega istraživanja odlučili smo naslovu leksikonu pridružiti i rimski broj I, koji će nas obavezati da sve one koji se nenamjerno nisu našli u njemu uvrstimo u naredni svezak pod brojem II te time ispravimo i nadopunimo pogrešku.

Uza sve navedeno, iako su biografije istaknutih Slovinci u Hrvatskoj središnja tema koja se provlači kroz stranice leksikona, tekstovi su pisani tako da ih može prihvatiti najširi krug čitatelja, a značajno je da će svatko od čitatelja iz njih moći nešto naučiti o subjektivnim i objektivnim okolnostima na temelju kojih se oblikovao život i rad osoba obrađenih u samom leksikonu, kao i povijesnim okolnostima koje su utjecale na njihovu djelatnost, a koja je pak njihovim radom u svim navedenim segmentima dala doprinos državi u kojoj su živjeli i stvarali – Hrvatskoj.

(Iz predgovora knjizi, dab)

Slovo legendarne športnice in novinarke Milke Babovič (1928 – 2020)

Konec minulega leta se je poslovila legendarna športna novinarka in televizijska reporterka, pred tem tudi sama zelo uspešna športnica Milka Babovič.

Milko sem spoznala leta 1961, ko sem kot atletinja prišla iz celjskega Kladivarja v zagrebško Mladost Zagreb, kjer je bil ona že 10 let. Bila je starejša od večine nas ostalih in tudi dominantna.

Milka Babovič se je rodila leta 1928 v Skopju. Ker je bil njen oče oficir, ki je delal po vsej Jugoslaviji, se je družina večkrat selila. Preden se je leta 1948 za stalno preselila v Zagreb, je živela še v Sarajevu, Rumi in Beogradu. Študij je dokončala v Zagrebu in tukaj ostala do konca življenja.

S športom se je začela ukvarjati že 1945. leta v Rumi. Leta 1951 je postala članica AAK Mladost Zagreb. Bila je reprezentantka in rekorderka Jugoslavije v teku na kratke proge in v štafeti 4x100m. Dvakrat

je bila svetovna študentska prvakinja v disciplini 100 m z ovirami v Dortmundu in Parizu. Bila je 17-krat prvakinja Jugoslavije in dosegla 27 državnih rekordov v več disciplinah. Sama je kot enega največjih svojih uspehov vselej omenjala 5. mesto v teku na 80 m ovire na Evropskem prvenstvu v Bernu leta 1954.

Bila je vsestranska atletinja, v kraljici športov je kot tekmovalka vztrajala polnih 16 let.

Z Milko sva velikokrat tekli skupaj v štafeti, tako za Mladost kot za reprezentanco. Jaz sem bila predzadnja v štafeti, ona pa zadnja. Obe sva bili zelo borbeni in sva velikokrat pripomogli k zmagi naše štafete.

Po odlični atletske kariere je začela uspešno pot v športnem novinarstvu na TV Zagreb. Bila je prva ženska komentatorica, mentorica številnim kolegom in bo ostala vzor bodočim generacijam. Bila je

Milka Babovič, na sliki z Olgo Šikovec-Luncer, je bila tudi članica Slovenskega doma Zagreb. Foto: osebni arhiv Olge Šikovec-Luncer

in ostala bo vzor športnega televizijskega novinarstva. **Olga Šikovec-Luncer**

Ali mi je Slovenski dom samo drugi dom?

Ura je 7.30. Zazvoni mobilni telefon. Sporočajo mi, da jim iz Slovenskega doma s stropa močno kaplja voda. Na hitro se oblečem in odhitim proti Masarykovi. Po nekaj minutah ugotovim, da sem doma pozabil mobilni telefon. Vrnem se domov.

Ko končno pridem do Slovenskega doma in odprem vrata, imam kaj videti: voda teče iz stanovanja nad nami v knjižnico. Letim v klet, da zaprem glavni ventil. V kleti je tema. Spotaknem se in padem v neko smrdljivo maso. Dobro je, cel sem. Najdem ventil in ga zaprem. Zdaj bo treba počakati mojstre, da odpravijo napako.

Kot vsak dan najprej preberem elektronsko pošto in poslušam sporočila na telefonski tajnici. Odgovarjam članom. Zakaj ne morejo plačati članarine v banki in na pošti? Zato, ker sklicna številka ni prava. Prste je imel vmes računalniški skrat. Žal bo treba še enkrat na plačilno okence. Danes moram končati poročilo o namenski porabi sredstev v lanskem letu, kar pomeni tudi kopiranje računov, uvrščanje v tablice, seštevanje, množenje, iskanje pravih papirjev, konzultacije z računovodskim servisom ..., skratka kopica administrativnih opravil.

Na vratih se pojavijo mojstri, ki so prišli vgraditi nova okna v dvorani Prešeren. Ponudim jim kavico za dobro jutro in uspešen začetek dela. Žganja nočejo, pravi profesionalci. Medtem kliče predsednik Sveta za nacionalne manjšine RH in vpraša, če bi se kot član Sveta v nedeljo udeležil položitve vencev v Jasenovcu. Seveda. Mojstri za okna so ostali brez elektrike; vprašajo, če vem, kje so varovalke. Seveda vem! To ja mora vsak predsednik društva vedeti!

Sedem za računalnik in nadaljujem s pisanjem prispevka o novem strateškem odnosu Republike Slovenije glede Slovencev v zamejstvu in po svetu. Spet nekdo zvoni na vratih. Prišla je novinarka s Hrvaškega radia, ki želi izjavo in odgovor kako Slovenski dom deluje v razmerah epidemije koronavirusa.

Končno dolgo pričakovani telefonski klic. Ante javlja, da me bo minister za državne nepremičnine sprejel ob 14. uri in da naj prinesem dokumentacijo glede odkupa prostorov. K ministru ne morem v blatnih čevljih in umazanih hlačah. Letim se domov preobleč. Pravočasno pridem na naslov v Dežmanovi, ampak bil je nesporazum! Minister je na Trgu F. Tuđmana. Tramvaja kot nalašč od nikoder. Grem peš po Ilici, kajpak stopim malo hitreje, a po malem mi že zmanjkuje moči. In ko pridem do stavbe, kjer

naj bi se dobil z ministrom, me na recepciji čaka sporočilo, da se minister opravičuje, ker ne utegne priti in da naj vso dokumentacijo pustim pri tajnici.

Vrnem se v Slovenski dom, kjer me na računalniku čaka nova pošta. In nova obveznost. Nujno je treba napisati mnenje o tem, da bi morali pri popisu prebivalstva obvezno sodelovati pripadniki manjšin. Mnenje je treba poslati Ura du za človekove pravice in pravice nacionalnih manjšin RH.

Medtem so popravili vodovodno cev in zopet imamo vodo. Kar je dobra novica, slaba pa, da v moškem stranišču iz kotličku stalno teče voda. Vzajem kleščice, snamem pokrov, zamenjam gumico in problem je rešen. Sam svoj mojster.

Tudi mojstri, ki so menjali okna, so končali z delom. Poberejo svoje orodje in odidejo. V kakšnem stanju je dvorana Prešeren po odhodu delavcev, si lahko predstavljate. Nič, ni drugega kot metlo v roke. Sesalnik je zamašen in ko ga vključim, iz njega bušne oblak prahu po dvorani. Tu je vedro z vodo in stari dobri „močo.“ Jutri je pouk slovenskega jezika in dvorana mora biti čista in mize postavljene za pouk po epidemioloških pogojih.

Ura je že 21.00. Nimam več volje, niti moči za končanje poročila o delu in porabi sredstev v lanskem letu in napišem izjavo o fiskalni odgovornosti.

Usedem se v klub Moja dežela. Natočim si hladno viljamovko z vodo. Dvojno.

Vse je tiho. Tako tiho, da boljjo ušesa. Misli mi begajo. Kaj se dogaja? Ne vem. Ali mi je to potrebno? Ne vem. Ali imam še voljo? Imam. Ali imam še energije? Imam. Ali imam poguma in idej? Imam. Pa vendar, počutim se zapuščen in sam. Prijemlje me spanec. Zvrnem se na klubska garnituro in me zmanjka.

Zazvoni mobilni telefon. Soproga je zaskrbljena in sprašuje, kaj se je zgodilo. Ve, da sem v Slovenskem domu, ampak do petih zjutraj?! Ugasnem vse luči, zaklenem vrata in grem domov.

Začne deževati. Nimam dežnika, imam pa masko...

Iz enega doma grem v drugi. Kateri je prvi in kateri drugi? Ob takih dnevih se mi zdi, da mi Slovenski dom ni drugi, ampak kar prvi dom.

Vse je tiho. Tako tiho, da boljjo ušesa. Misli mi begajo. Kaj se dogaja? Ne vem. Počutim se zapuščen in sam.

Darko Šonc

Večina dogajanj na daljavo

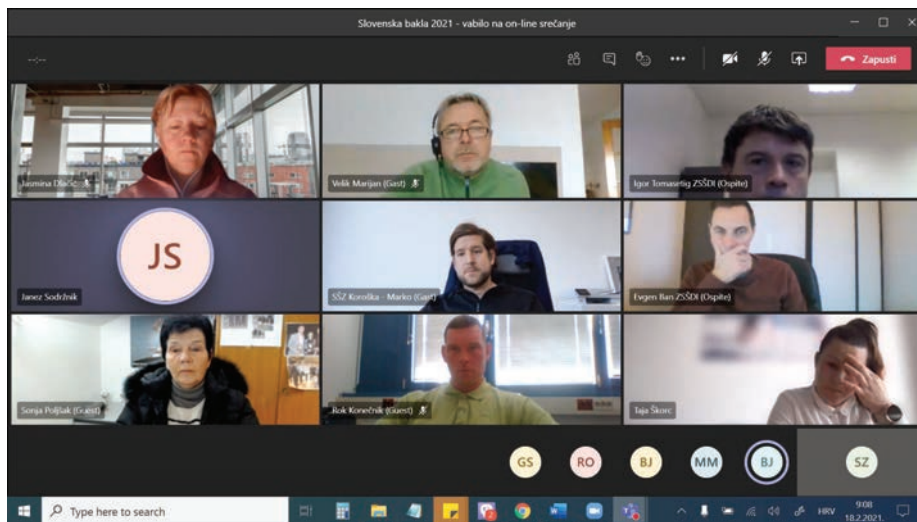
Zveza slovenskih društev na Hrvaškem (Zveza) aktivno nadaljuje z izvedbo načrtovanih dejavnosti in projektov za leto 2021. Glede na epidemiološko situacijo poteka večina sestankov in aktivnosti preko spleta, v ospredju najrazličnejših srečanj pa so učenje slovenskega jezika, možnosti za promocijo slovenskih podjetnikov, ki delujejo v zamejstvu in kulturno udejstvovanje Slovencev na Hrvaškem.

V radijski oddaji Sotočja na Prvem programu Radia Slovenija je bil 25. januarja objavljen pogovor z dr. **Kleonom Lahom**, predsednikom komisije literarnega natečaja, ki je lani potekal pod okriljem Zveze. Kot je povedal, je bila komisija navdušena nad izvirnimi in dobro napisanimi prispevki. O natečaju več pišemo na str. 32. V omenjeni radijski oddaji je bil tudi predstavljen zmagovalni prispevek natečaja, radijsko poročilo o tem pa je mogoče poslušati na tej povezavi <https://radioprvi.rtv slo.si/2021/01/sotocja-305/>, od 23. minute dalje.

Predsednica Zveze dr. **Barbara Riman** se je z ravnateljico Prve sosaške hrvaške gimnazije na Reki **Judito Franko** pogovarjala o možnostih za uvedbo pouka slovenščine po modelu C. Ravnateljica je bila nad pobudo navdušena in dogovorili sta se o izvedbi ankete, s katero bi preverili zanimanje za učenje slovenščine med učenci omenjene gimnazije. Prav tako potekajo pogovori o možnostih dopolnilnega pouka slovenščine v Slovenskem kulturnem društvu Lipa v Zadru. Predsednica Riman se je o tem med drugim pogovarjala s sekretarjem na slovenskem Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport **Romanom Grudnom**.

Dvakrat, februarja in marca, so se na daljavo pogovarjali vodstvo Zveze in predsedniki slovenskih društev na Hrvaškem. Govor je bil med drugim o projektih, ki jih je Zveza za letos prijavila Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, pripravi nove strategije, ki jo za rojake zunaj matične domovine pripravlja omenjeni urad, posebej seveda o delu, ki zadeva Slovence na Hrvaškem ter bližnjem popisu prebivalstva na Hrvaškem in morebitnem vplivu popisa na manjšine.

Projekt zamejskih Slovencev, imenovan Mreža Alpe Jadran - M.A.J., se nadaljuje tudi v tem letu. Za leto 2021 sta v okviru projekta načrtovana dva webinarja in trije dogodki v živo, eden od njih tudi jeseni na Hrvaškem (na Reki), če bodo epidemiološke razmere to dovoljevale.

Sestanek Zveze z Olimpijskim komitejem Slovenije o projektu Slovenska bakla. Arhiv Zveze.

Predstavniki Zveze so se februarja udeležili tudi spletnega sestanka na pobudo Olimpijskega komiteja Slovenije (OKS) v zvezi s projektom Slovenska bakla, ki se bo v Sloveniji odvijal med aprilom in julijem, pred odhodom slovenske reprezentance na poletne olimpijske igre v Tokio. Slovenska bakla bo v tem času obiskala vse slovenske občine, OKS pa je pri tem izrazil željo za sodelovanje s Slovenci in Slovenkami onkraj meja matične države. S tajnikom Hrvaške obrtne zbornice za Istrsko županijo (HOK IŽ) **Erosom Sorićem** pa so se predstavniki Zveze pogovarjali o tem, kako vzpostaviti kontakte z obrtniki slovenskih korenin na Hrvaškem in jim pomagati pri njihovi promociji. Zveza je bila tudi povezovalni člen pri sestanku med HOK IŽ in Slovensko gospodarsko zvezo (SGZ) iz Celovca na katerem so se pogovarjali o sodelovanju med koroškimi in istrskimi gospodarstveniki.

Konec februarja je Zveza s podporo Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu predstavila novo, razširjeno elektronsko različico Mesečnega biltena, ki poleg napovednika dogodkov za naslednji mesec (kakršno so izdajali v preteklem letu) vsebuje tudi aktualne novice iz Slovenije in opis dogodkov, ki so se odvijali v slovenskih društvih na Hrvaškem

v tekočem mesecu. Pri nastajanju biltena je sodelovala tudi mlada članica SKD Lipa iz Zadra, **Anamarija Gorenc**. Nova različica je naletela na pozitiven odziv v društvih in pri medijih.

Ob vsem naštetem Zveza pripravlja kar nekaj prijav na javne razpise. Želi namreč nadaljevati z že omenjenim literarnim natečajem, namenjenim učencem in dijakom slovenskega jezika v slovenskih društvih in šolah na Hrvaškem. Poleg tega želi izdati slovensko edukativno vadnico, ki bi pomagala pri učenju slovenskega jezika na Hrvaškem in morda predati še kakšno razpisno prijavo, ki bi bila v dobrobit slovenski skupnosti na Hrvaškem.

Saša Kernjak Zubović

Predsednica Zveze dr. **Barbara Riman** je 2. februarja sodelovala v oddaji Dobro jutro na TV SLO 1, kjer je z javljanjem v živo z Reke predstavila trenutno situacijo na Hrvaškem in na kratko spregovorila tudi o delovanju slovenskih društev. Njeno gostovanje si je mogoče ogledati na povezavi: <https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174750739?s=tv> - od 1:26:50 dalje).

Mejni režim povzročča preglavice pripadnikom manjšine

Delo na Inštitutu za narodnostna vprašanja na Reki (INV) je lani in letos zaznamovano predvsem s pandemijo, tako da so se raziskave o položaju in razvoju slovenske skupnosti in slovenskega jezika na Hrvaškem preoblikovale v analizo preživetja slovenske skupnosti v času covid-19. Veliko načrtovanih dejavnosti na INV je omejenih in odvisnih od epidemioloških ukrepov in tudi možnosti prečkanja meje.

Pandemija bolezni covid-19 je, tako kot številne pandemije in epidemije pred tem, vplivala na delovanje skoraj vseh družbenih sistemov znotraj meja nacionalnih držav in tudi zunaj njih. Da bi omejili nadaljnje širjenje okužb, so se državne politike odločile omejiti mobilnost prebivalstva in tudi migracij. Omejitve čezmejnih migracij in potovanj, uvajanje karantenskih in izolacijskih ukrepov so izjemno hitro zaustavili ne le mednarodne migracije, temveč tudi gibanje prebivalstva v okviru iste države. Mejni režim med Republiko Hrvaško (RH) in Republiko Slovenijo (RS) se je spreminjal od začetka pandemije do danes in vsem Slovencem na Hrvaškem greni življenje. Zaradi hitrega spreminjanja ukrepov na meji so se med pripadniki slovenske skupnosti pojavljale težave, saj oni sami, enako kot tudi njihovi družinski člani, niso vedeli, katera slovenske državljanske pravice imajo in katerih ne. Trenutno glede prehajanja meje ni razlik med državljani Slovenije in drugih držav. Od srede marca je za vse osebe pri vstopu v Slovenijo potreben negativen PCR test oz. potrdilo o cepljenju ali o preboleli bolezni covid-19. Kdor tega nima, mora obvezno v karanteno, ki jo lahko prekine z negativnim testom, vendar šele po 5-ih dneh. To je povzročilo številne težave predvsem tistim posameznikom, ki mejo prečkajo vsak dan, ki imajo v Sloveniji zdravnika, banko, otroke ali starše, novorojene vnuke, zemljišče, ki ga ne morejo obdelovati, otroke z zunajzakonskim partnerjem, ipd. Pravzaprav vseh primerov ni mogoče naštet.

Močno trpi tudi delovanje slovenskih društev na Hrvaškem, ki se zelo prilagajajo epidemiološkim zahtevam in oblikujejo različne dogodke na način, da ohranijo življenje društev in dejavnosti članov, čeprav je to v teh razmerah izjemno težko.

Z izzivi se spopadajo tudi učiteljice slovenskega jezika, ki poučujejo na Hrvaškem, še posebej so pri poučevanju ovirane učiteljice, ki izvajajo pouk slovenskega jezika in kulture v Varaždinski županiji, saj zaradi mejnega režima ne morejo priti do šol, v katerih po-

učujejo. Že od marca lani izvajajo pouk na daljavo, preko spleta.

Pandemija covid-19 bo pustila zelo opazne posledice v naslednjih letih, ko se bomo morali ponovno navaditi starih oblik druženja, prihajanja na vaje pevskih

zborov ali folklornih skupin. Raziskovalci pa bodo še naprej zbirali podatke in analizirali ter predstavljali vpliv pandemije na življenje pripadnikov slovenske skupnosti na Hrvaškem.

(br)

Mejni prehod Vele Mune - Starod, ki je zaprt za vse, tudi za tiste, ki imajo maloobmejne izkaznice. Z žično ograjo in velikimi žičnimi vrati, ki so zaklenjena, je prehod zaprt od marca lani. Lastniki zemljišč, ki hočejo prečkati mejo s traktorji, morajo poklicati policijsko upravo, da jim pridejo odpret vrata. Vendar policisti ne pridejo vselej. Podobna situacija je na celotnem obmejnem območju, kjer žična ograja preprečuje migrantom prihod na slovensko ozemlje. Foto: Barbara Riman

V lanski raziskavi o vplivu pandemije na življenje pripadnikov slovenske manjšine so sodelovali številni Slovenci Hrvaškem. Raziskovanje te tematike se nadaljuje in vabljeni vsi, ki so pripravljeni sodelovati, da pokličejo dr. Barbara Riman na 091/543-68-08 ali ji pišejo barbara.riman@guest.arnes.si

Prešernov praznik v Zadru

Članice in člani SKD Lipa iz Zadra so 12. februarja v multimedijjski dvorani tamkajšnje Mestne knjižnice proslavili kulturni praznik Slovencev - Prešernov dan po vseh protikoronskih ukrepih. Občinstvo je razveselil nastop izvrstne glasbene skupine Ars Cantabile po video povezavi. Literarni, pesniški del je bil z verzi pesnice **Marije Ivoš** posvečen nedavno preminulemu dragemu prijatelju Ivanu Kosmosu, članu slovenskega društva Triglav iz Splita, ki je bil dolgoletni udeleženec likovne kolonije Maj-Turanj v Sv. Filipu in Jakovu. O Prešernovem dnevu je spregovorila **Anamarija Gorenc** iz Ljubljane, **Sara Mastnik** pa je prebrala Prešernove verze.

Ob tej priložnosti je potekala tudi volilna letna skupščina društva. Dosedanja predsednica **Darja Jusup** je dobila še en mandat za vodenje društva.

Na sestanku društva 11. marca v Mestni knjižnici Zadar-oddelek Arbanasi so si člani ogledali dokumentarni film RTV Slovenije *Odprite Slovenijo* in se virtualno sprehodili po šestih najpopularnejših destinacijah Slovenije.

(FB društva)

Nova-stara predsednica Darja Jusup in Katarina Bezić (z leve). Foto: FB društva

Karlovec

Šareni svijet/Barviti svet karlovske Slovenke

V karlovske mestni knjižnici so Prešernov dan počastili z razstavo *Mojce Svetic Radočaj*

V počastitev slovenskega kulturnega praznika je bila od 8. do 26. februarja 2021 v Razstavnem salonu Mestne knjižnice Karlovac (?) postavljena razstava z naslovom *Šareni svijet/Barviti svet Mojce Svetic Radočaj*.

Mojca Svetic Radočaj, rojena leta 1973 v Ljubljani, je po srednji šoli za oblikovanje in fotografijo (SŠOF) v Ljubljani, smer modno oblikovanje, nadaljevala šolanje na Pedagoški fakulteti, smer likovna pedagogika. Čeprav je bila njena prva ljubezen kiparstvo, je na nagovor pisateljice **Zvezdane Majhen**, da ilustrira njeno poezijo za otroke, za svoje diplomsko delo ilustrirala njuno prvo skupno slikanico z naslovom *Cofki*. Na bienalu otroške ilustracije v Ljubljani je bila njuna skupna knjižica z naslovom *Moja prva šola* nominirana za najlepšo slovensko otroško slikanico. Sodelovala je z več založbami v Sloveniji in ilustrirala revije za otroke. Leta 2002 se je preselila v Karlovec, kjer živi s svojo družino.

Mojca Svetic Radočaj (v sredini) s hčerkami Petro in Moniko (z leve).

Od avgusta leta 2020 je članica HDS-ZAMP. Do zdaj sta bili v sodelovanju z **Zvonimirjem Dropuljićem** in **Marijo Badovinac** uglasbeni dve njeni avtorski pesmi - *Slava Tebi* in *Beli Božič* naznanja. Oblikovala je lik škratka Igija, zaščitni znak karlovske knjižnice, katerega ime je izpeljanka iz Ivan Goran. O njem je napisala nekaj pesmic in jih ilustrirala. V sodelovanju z Ivanom Bačićem iz Zagreba in založbo *Znanje* sta nastali otroška slikanica z naslovom *Dedek Pajo mesečari* in naslovnica za knjigo *Hrvaški volk*.

Z razstavo *Barviti svet* se je Mojca Svetic Radočaj ob ilustracijah predstavila tudi s slikami, akrili na platnu, ki so nastali v času epidemije koronavirusa. Tematika slik je zelo različna, od sakralnih pa vse do karlovskega motivov.

Marina Delač-Tepšić

Utrinek z razstave. Obe foto: T. Tepšić

Novo poglavje o stavbni dediščini v dolini zgornje Kolpe in Čabranke

V letu 2020 smo uspeli zaključiti novo nadaljevanje o stavbni dediščini naše doline, ki navkljub na prvi pogled skromnim ostankom, vedno znova razkriva zanimive povezave naših krajev in ljudi v stoletjih vse od poznega srednjega veka naprej. Tokrat na relaciji od Loške doline do Broda Moravic. Verjamemo, da vam bo branje odstrlo marsikatero zanimivost, ki je do sedaj še niste opazili. Knjiga je dostopna v Digitalni knjižnici Slovenije (dlib.si), nekaj izvodov pa je še na voljo v Palčavi šiši v Pleščih. V spletni knjižnici najdete tudi prejšnje dele knjige, kot tudi knjigo Bojana Paniča *Pilok*. To smo s pomočjo lokalnih sodelavk in sodelavcev ter Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in svetu uredili in izdali kot prvo knjigo v čezmejnih pleško-osilniških govorih (o čemer smo pisali v prejšnji številki).

Tudi v letošnjem letu načrtujemo prireditve in raziskovanja - ta bodo nekaj bolj usmerjena v pripovedke, ki jih bomo zapisovali s študenti dialektologije in etnologije na poteh od Osilnice in Hrvatskega do izvira Kolpe. K temu bomo dodali tudi evidentiranje del delavnice slikarja Petra Rutarja iz Osilnice, ki je s svojim delom do druge svetovne vojne združevala obe strani doline. Leta 1885 je na Tirolskem izučeni slikar s poreklom iz Cerknega likovno opremil cerkev v Pleščih in se tam poročil. Nato je v sosednji Osilnici ustanovil delavnico ter v naslednjih desetletjih s sodelavci opremil cerkve s slikami, oltarji in kiparskim okrasjem na obeh straneh doline Čabranke in Kolpe, pa

tudi na širšem območju vse do Ivanić Grada.

Lepo vabljeni k branju naših knjig, na naše prireditve v narečju in k sodelovanju pri projektih. Prireditve, o katerih vas bomo še obveščali, se začnejo s prvomajskim pohodom po dolini.

Marko Smole

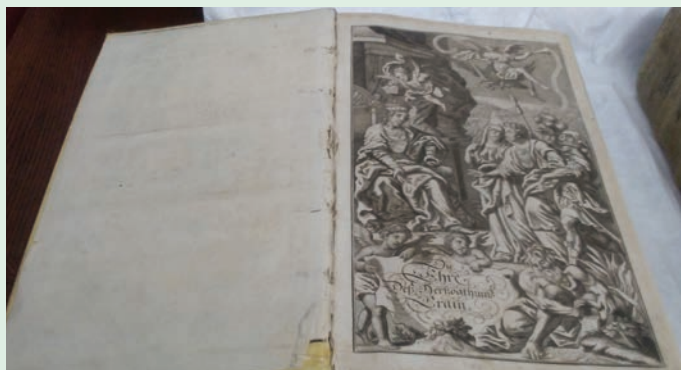
Ena od prireditev v Palčavi šiši v predkoronarnem času.
Foto: Sonja Smole Možina

Pulj

Nekatere dejavnosti so okrnjene, toda delo teče naprej

V vseh društvih je epidemiološka situacija, tako kot v našem, v daljšem obdobju povzročila zastoj delovanja v sekcijah, zborih in drugih dejavnostih. Toda naučili smo se razmišljati drugače: „če zaradi okoliščin nekega projekta ne moreš izpeljati v načrtovani obliki, poišči drug način.“

Tako smo tradicionalni, 4. Otroški festival multikulturalnosti, namesto v živo kot prejšnje tri, izvedli v digitalni obliki. Zbrali smo posnetke otroških skupin nacionalnih manjšin in filmček pustili v eter. Zdaj se pripravljamo posneti dve izvedbi naše Dramske sekcije in sicer recital Samo ljubezen ter predstavo Aleksandrinke. V skrajšani obliki jih bomo posredovali slovenskim društvom kot ponudbo za gostovanja. Posvetili smo se tudi poizvedovanju v našem okolju o zanimivostih, pomembnih za Slovence. Tako smo izvedeli, da v Zgodovinskem in pomorskem muzeju v Pulju hranijo enega od redkih originalov ob-

Ilustrirana prva stran knjige *Slava vojvodine Kranjske*.

sežnega Valvasorjevega dela *Slava vojvodine Kranjske*.

V enem od parkov našega mesta obstaja skulptura priznanega slovenskega kiparja Zmaga Posege, ki je žal premlad zapustil ta svet. Skulptura je bila postavljena leta 1983 in je povsem zanemarjena. Mestni upravi smo ponudili naše skrbništvo nad njo.

Natisnili smo brošuro *Slovenci v Pulju o dvajsetih Slovencih*, ki so imeli visoke položaje v avstro-ogrski mornarici, nekateri pa so pustili globoke sledi na kulturnem ali kakem drugem področju, pomembnem za mesto Pulj.

Pripravljamo odkritje spominske plošče Ivanu Cankarju, predvidoma v maju ob dnevu obletnice pisateljevega rojstva. Cankar je namreč leta 1898 nekaj časa prebival pri svoji sestri v Pulju. Ta podatek nam je ob obisku našega Društva omenil nedavno preminuli tržaški pisatelj Marko Sosič.

Prihodnje leto načrtujemo postavitve spominskega obeležja Hermanu Potočniku Noordungu ob 130. obletnici njegovega rojstva. Noordung je bil namreč rojen v Pulju.

Mimogrede, če še niste, vsekakor obiščite Center Noordung v Vitajnju, kjer človek lahko dojame genialnost Noordunga, ki je s svojimi zamislimi postavil temelje vesoljski tehnologiji, kar mu priznajo tudi velesile s tega področja.

Klaudija Velimirović

8. marec - mednarodni dan žensk

„ŽENSKA - je mati, je hči, je žena, je sestra. Je neverjetna oseba. Je močna in zvita. Je strastna, pogumna, velikodušna. Je lepa in pametna. Daje življenje, ljubezen, spoštovanje, hvaležnost in verjame v druge! Ženska vas bo negovala, borila se bo za vas, zato si tudi sama vse to zasluži v zameno!”

S temi besedami smo v Slovenskem domu KPD Bazovica na Reki vsem našim članicam in vsem ženskam sveta voščili njihov dan, dan žena. V počastitev tega dne pa smo tudi odprli razstavo grafik/lesoreza naše likovne skupine z naslovom "Panjske končnice". Na FB strani Društva je virtualni sprehod po razstavi, ogled pa

je možen tudi v Društvu, kjer nas lahko obiščete (seveda, ob upoštevanju vseh epidemioloških pravil). Naše članice likovne skupine so zelo pridne tudi v času

epidemije, ki si ga krajšajo z delom in pogovori preko spletnega omrežja ter tako nastajajo mnoga nova dela, ki bodo tudi razstavljeni. (sg)

Razstava grafik/lesoreza Panjske končnice. Foto: Sandra Grudenić

Dan žena po planinsko

V letu 2020 je bil planinski program reškega Slovenskega doma KPD Bazovica prisilno zaključen ravno z akcijo „Ženske v hribe“, letos pa je tradicionalna akcija pomenila začetek programa. Planinke so se na dan pred praznikom žena ob podpori nekaj moških povzpele na Pečnik, uživale v lepem

razgledu, na koncu pa so na parkirišču ob tunelu Učka od voditelja skupine dobile vrtnico, potem pa so se vsi skupaj, upoštevajoč epidemiološka pravila, še malo družili in posladkali z domačimi sladicami.

Tekst in foto: Darko Mohar

Varaždin

Objem ljubezni za kulturni praznik

Člani SKD Nagelj so v sodelovanju s Hrvaško-slovenskim društvom prijateljstva Varaždin v sredo, 3. marca praznovali slovenski kulturni praznik Prešernov dan. V veliki koncertni dvo-

rani HNK Varaždin je izjemna hrvaško-slovenska sopranistka **Martina Zadro** pripravila nepozaben večer s svojim nastopom Objem ljubezni. Navzoči so uživali v njenih pesmih, v katerih je pela o

ljubezni in dobrih ljudeh. Prav tako je bila sijajna spremljava njenega petja na klavirju. Po dolgem času izolacije so preživeli prijetne trenutke in uživali v glasbi v „živo“. (FB društva)

Idrijska čipka v Splitu

Andreja Uršič, predsednica Društva klekljaric idrijske čipke, je novembra lani preko Facebooka povabila klekljarice h klekljanju dveh motivov, za katera je narisala samo okvirna obrisa papircev za 10 cm velikega angelčka in 8 cm velik zvonček. Vse ostalo, izbiro tehnike in materialov pa je prepustila klekljaricam, saj jih je želela spodbuditi k ustvarjalnosti. Odziv je bil nad pričakovanji.

Klekljarice so vsaka na svoj način pristopile k izdelavi motivov. Ene so se odločile za klasičen idrijskih ris, druge so v okviru narisane motiva izdelale bolj drzne kombinacije tehnik. Za izdelavo čipke so uporabljale klasičen lanen ali bombažni sukanec različnih debelin in v različnih barvnih odtenkih.

Večina udeleženk tega klekljarskega projekta je bila iz Slovenije, nekaj pa tudi iz tujine (Velike Britanije, Nizozemske, Hrvaške) in med njimi **Katica Kaštelan** iz Splita. O svojem izdelku pravi: „Zelo rada to delam in izdelala sem angela iz bele idrijske niti št. 30 v različnih tehnikah. Seveda je bil osnovni idrijski ris za konture, sicer pa je bilo tudi nekaj improvizacije, ki se ji lahko reče tudi „prostoročno izdelana čipka“. Malo igre in nastalo je nekaj povsem novega.“

(kk, dab)

Angel, ki ga je naredila Katica Kaštelan. Foto: KK

Slovo od pevca, slikarja in prijatelja Ivana Kosmosa

Prijatelje in znance v Slovenskem kulturnem društvu „Triglav“ Split je zelo prizadela novica, da je konec januarja umrl Ivana Kosmos. V društvu se ga spominjajo kot zelo zavednega Slovenca, ki je nadvse ljubil svojo rojstno

deželo Slovenijo in se takoj ob ustanovitvi leta 1992 vključil v SKD „Triglav“ ter kot pevec v mešani pevski zbor.

“Več kot 29 let smo se družili, peli, skupaj potovali, se veselili, postali ena družina. Ivan, ti si bil del te družine, drug drugemu smo veliko pomenili. Neprecenljiv je bil tvoj prispevek na področju kulturnega delovanja društva. Bil si izjemen načrtovalec kulturnih projektov in perfekcionista v njihovi izvedbi. Pomnili te bomo tudi kot voditelja naše slikarske skupine, saj si na več mednarodnih slikarskih kolonijah predstavljal naše društvo. Tvoja kritična beseda in ocena je bila bridka, a vselej dobronamerna in dobrodošla. Bila je pobuda za nadaljnje delo v cilju prispevanja h krepitvi in doseganju ugleda slovenske skupnosti na teh prostorih. Še dosti tega bi lahko naštevali, veliko lepega smo preživeli skupaj, vse to bo ostalo v našem spominu na tebe”, je v poslovnem nagovoru med drugim dejal predsednik SKD Triglav Cveto Šušmelj.

Ivan Kosmos je bil aktiven tudi v organih Svetov slovenske narodne manjšine Mesta Split in Splitsko-dalmatinske županije, bil pa je tudi član Nadzornega odbora Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.

Z baloni nad Hrvaško

Med slovenskimi in hrvaškimi podjetji, ki delujejo v obeh državah, niso samo večja. Tudi za mnoga manjša, družinska podjetja, družbe z omejeno odgovornostjo ali samostojne podjetnike je območje zgolj ene države premajhno in so svoj prostor za delovanje našli v drugi državi.

Tako je tudi **Renata Umek**, ki se ukvarja s t.i. party programi, organizacijo najrazličnejših srečanj in zabav ter dobavo pripomočkov zanje, med katerimi največji delež pade na balone, svoje poslovanje prenesla na Hrvaško, v Sveto Nedeljo. Čas za industrijo srečanj in družabnih dogodkov sicer ni najboljši, a vendar podjetnica upa, da ji bo uspelo. O tem in o svojih izkušnjah z odpiranjem podjetja nam je pripovedovala v pogovoru, ki ga objavljamo v naslednjih vrsticah.

Zakaj ste se odločili, da poiščete podjetniški izziv na Hrvaškem?

- Načeloma sem o tem razmišljala že dalj časa, potem pa so to spodbudile okoliščine oz. spremembe v zasebnem življenju. Ugotovila sem, da bom svoje podjetniško delovanje v Sloveniji težko nadaljevala in odločila sem se poskusiti preko meje, v državi in kraju, ki vendarle ni tako daleč od mojega dosedanjega prebivališča, mojih že odraslih otrok, družine in prijateljev.

Poleg tega je vodilni proizvajalec in dobavitelj balonov Qualatex že nekaj let iskal distributerja na Hrvaškem, zato sem se odločila, da sama prevzamem to vlogo.

Na Hrvaškem so mojo odločitev zelo podprli in jim je vsekakor lažje, da imajo dobavitelja v svoji državi.

S čim ste se ukvarjali do zdaj?

- Moji področji sta bili 25 let dekoraterstvo in veleprodaja, v zvezi s tem pa sem organizirala tudi bolj ali manj redne izobraževalne seminarje. Vsaki dve leti sem pripravljala in vodila velik mednarodni štiridnevni dogodek z okoli 200 udeleženci iz 25-ih do 30-ih držav. Nekaj podobnega načrtujem tudi na Hrvaškem, ko se bodo razmere seveda normalizirale. Skratka, blizu so mi organizacija najrazličnejših dogodkov, izobraževalni tečaji, prodaja in zastopanje podjetij, ki se ukvarjajo s temi področji.

Za odprtje podjetja na Hrvaškem ste se odločili v času, ko nam ukrepi za zajezi-

tev pandemije močno otežujejo potovanja in prehajanje meje in ko družabnih dogodkov, s katerimi se vi ukvarjate in za katere dobavljate rekvizite, praktično ni.

- Kar zadeva mejo, sem se pred časom zaradi vseh omejitev, pa tudi zaradi stroškov in lažje organizacije dela preselila v Sveto Nedeljo, kjer so naši poslovni prostori. Tako sem strankam na voljo cel dan, z družino in prijatelji se sicer vidimo manj, a pogosto komuniciramo preko telefonov in drugih internetnih komunikacij kar je že v tem obdobju praksa tudi v poslu.

Kar zadeva vpliv pandemije na poslovanje, je ta kajpak ogromen. Naše poslovanje je trenutno močno okrnjeno, saj dosegamo le petino načrtovanega obsega. Ne glede na situacijo, se rojstni dnevi in kakšni drugi osebni jubileji še vedno praznujejo, a v bistveno manjšem obsegu. Tudi porok je bistveno manj, če pa že, so v ozkem krogu. Lani poleti jih je nekaj bilo, toda pričakujemo, da bo število teh dogodkov eksplodiralo, ko bodo enkrat druženja spet mogoča. Na to moramo biti pripravljene.

Kdo so vaše stranke?

- Naše stranke so trgovine z baloni, z darili, cvetličarne, animatorji, tudi hoteli, otroške igralnice, ... Največ naročil imamo za balone iz lateksa in folije za rojstne dneve in rojstva, najpopularnejši izdelek pa so številke-baloni iz folije. Ves čas se prilagajamo tudi trendom.

Poleg tega so naši kupci dekoraterji raznih zabav, pa tudi organizatorji dogodkov, če sami poskrbijo za dekoracijo. Mi tudi oblikujemo enostavnejše aranžmaje, pri bolj zahtevnih in večjih projektih pa povabim k sodelovanju profesionalne dekoraterje.

Povejte nam kaj več o samem postopku odpiranja podjetja na Hrvaškem, kako ste se tega lotili, kako je bilo z urejanjem vseh potrebnih papirjev, iskanjem ustreznih prostorov, ipd.

- Po priporočilu sem najela zelo dobrega pravnika, ki mi je uredil vso dokumenta-

Renata Umek. Foto: www.partycenter.hr

cijo v enem mesecu ter svetoval vse, kar je bilo potrebno. Obrnila sem se tudi na nekaj prijateljev in znancev, ki imajo podjetja na Hrvaškem in vsi so bili pripravljeni pomagati in svetovati, za kar sem jim hvaležna. Lahko rečem, da večjih težav ni bilo. V Sveti Nedelji sem najela 140 m² poslovnih prostorov, kjer so pisarne in razstavnih prostor ter dodatno najela še skladišče v bližini.

Koliko vas je zaposlenih?

- Zaenkrat smo samo tri, saj smo, kot rečeno, na 20 odstotkov planiranega obsega. Smo pa pred dobrim mesecem začeli še s spletno trgovino, kar je prodajo povečalo, tako da že razmišljam o novih sodelavcih. Sama se ukvarjam z veleprodajo, nabavo in marketingom, ena zaposlena skrbi za socialna omrežja ter naročila, druga pa za spletno trgovino. Trenutno se dopolnjujemo v vsem in naša jutranja kava je tudi sestanek.

Če bi vas želeli najeti za dekoracijo nekega dogodka v naši Prešernovi dvorani, kako bi potekal postopek?

- Najbolje bi bilo, če bi se sešli v dvorani, da natančno vemo, kakšen je prostor, morali bi nam povedati, za kak dogodek gre, kaj je glavna vsebina, kaj želite postaviti v ospredje, itn. Potem bi se dogovorili o predmetih, ki bi jih vključili v dekoracijo, barvah, efektih... Rada tudi povprašam, koliko je naročnik pripravljen za to odšteti, da se lahko že takoj prilagodim.

(dab, akm)

Slovenci preveč samokritični, Hrvati poslovno konzervativni

Medeja Lončar povezuje slovensko in hrvaško gospodarstvo v dobesednem pomenu besede, saj je predsednica uprave Siemens v obeh državah. Ob tem je tudi predsednica slovenskega Združenja Manager.

Kakšna je bila vaša poklicna pot, ki vas je pripeljala na tako visok položaj?

- Svojo kariero sem začela v lokalnem, celjskem okolju. Delala sem v podjetjih, kot so Hmezad, Alpos, Kovinotehna, kratko obdobje tudi v javni upravi. Vseskozi sem pridobivala prodajne in vodstvene izkušnje ter rasla skupaj z novimi zadolžitvami in izzivi tistega časa. Ko je Merkur prevzel Kovinotehno sem se iz Celja namesto v Naklo preselila v Ljubljano, k Si.mobilu, kasneje pa sem vstopila v Siemens prav zaradi izkušenj s telekomunikacijskega področja. Takrat je Siemens še deloval na tem področju, medtem ko se danes osredotoča na avtomatizacijo in digitalizacijo v procesni in proizvodni industriji, inteligentno infrastrukturo za stavbe in decentralizirane energetske sisteme ter na pametne rešitve za mobilnost v železniškem

in cestnem prometu. V Siemensu sem bila najprej vodja telekomunikacijskega področja, kasneje industrije. Leta 2007 sem prevzela vodstveno pozicijo v Siemensu v Sloveniji, od leta 2018 pa vodim tudi Siemens Hrvaška.

Moja karierna pot je bila tako zelo organska, nikoli nisem zares načrtno stremela k vodstvenim položajem, sem pa od vselej zelo radovedna in velik poudarek namenjam lastnemu razvoju. In s to radovednostjo sem vselej širokih rok sprejemala nove izzive. Verjamem pa, da je za to včasih potreben tudi pogum, vstopiti v novo in neznano.

Zadnje leto je zaradi pandemije novega koronavirusa gospodarstvo na kolenih povsod po svetu. S kakšnimi izzivi se srečujete v Siemensu, kako se je kriza odrazila na poslovanje podjetja?

- Korporacija Siemens je poslovno leto 2020 končala relativno uspešno, kot v glavnem veliko podjetij, ki so že v preteklosti veliko delala na svoji digitalni transformaciji. V preteklem letu smo uspešno izpeljali tudi del prestrukturiranja, energetske del Siemens je namreč začel svojo pot. V obdobju krize smo odločno zastavili spremembe na najvišji ravni, napovedali nov način dela ter uspešno izvedli menjavo vodstva. Od začetka februarja dalje namreč korporacijo vodi **Roland Busch**.

Tudi za Siemens Slovenija in Hrvaška lahko rečem, da je za nami precej uspešno leto. V novih norih razmerah so se moji sodelavci izkazali kot uspešen tim, ki se je sposoben hitro prilagoditi in tudi našim partnerjem in kupcem zagotoviti dostop do našega znanja in rešitev na nov, oddaljen način. Drži pa tudi, da je epidemija

veliko naredila tudi za naše področje digitalizacije industrije, saj je mnogo naših kupcev uvidelo npr. pomen oddaljenega dostopa, pa tudi informacijske varnosti.

Siemens vodite v dveh državah, Sloveniji in Hrvaški. Opažate kakšne razlike pri spopadanju s krizo?

- V Sloveniji smo se s pandemijo v jesenskem delu srečali prej kot Hrvati in v enem od medijskih člankov sem zasledila, da so na Hrvaškem pozorno spremljali naše ukrepe ter videli, kaj deluje in kaj ne. Učili so se na naših napakah, hkrati pa so bili ob implementaciji ukrepov nekako bolj pragmatični in strokovno samozavestni. Število obolelih jim je uspelo zmanjšati prej kot v Sloveniji. Kot podjetje pa smo se v obeh državah organizirali na enak način in pri tem uspešno sodelovali. V ospredje smo postavili zdravje zaposlenih, takoj organizirali delo na daljavo in okrepili komuniciranje z zaposlenimi. Vzpostavili smo virtualna okolja in tehnološke rešitve,

V gospodarskem smislu je pandemija Hrvaško prizadela bolj kot Slovenijo, tudi zaradi strukture gospodarstva, v katerem imajo velik delež turizem in nanj vezana področja. Turizem je ena tistih panog, ki so najbolj na udaru. V Sloveniji je industrija veliko močnejša.

ki so zaposlenim pomagale pri delu. Je pa Hrvaško gospodarstvo kriza prizadela močnejše kot nas, tudi zaradi strukture gospodarstva, (pre) velik delež turizma in nanj vezanih področij je terjal večji davek kot v Sloveniji, ki je veliko močnejša v industriji. Prav

tako so bili ukrepi na področju gospodarstva nekoliko fleksibilnejši v Sloveniji.

Vaše podjetje pokriva različna področja, energetiko, industrijo, zdravstvo, mobilnost. Je kriza enako prizadela vsa področja?

- Kriza je na svojstven način vplivala na vsa področja. Ker Siemens na vseh področjih stremi k pametnim rešitvam in uporabi tehnologij za boljši jutri vseh, je kriza sicer kratkoročno 'zarežala' v naše

delovanje, a je obenem (na dolgi rok) podčrtala mnoge prednosti naših pristopov na vseh teh področjih. Danes se veliko več kot pred letom dni pogovarjamo o pomenu pametnih stavb, pametne mobilnosti, pametnega zdravstva, trajnostnih rešitev...

Slovenija že leta deluje v okviru evra, Hrvaška se nanj pripravlja. Kako se to odraža na poslovanje podjetja, se veselite dnevu, ko bo tudi Hrvaška vstopila v evrsko območje?

Ker je Siemens evropsko mednarodno podjetje, bo uvedba evra našemu podjetju na Hrvaškem pomenila poenostavitev mnogih procesov in zmanjšanje nekaterih rizikov, po drugi strani pa bo bomo imeli tako pozitivne kot negativne efekte, vezane na makroekonomske situacije in panoge, v katerih delujejo naši kupci.

V zadnjem letu, ko je svet prizadela pandemija, se je potovanje med državami skoraj zaustavilo. Vi vodite Siemens v dveh državah, kaj je to pomenilo za vas? Kako so izgledali

ali še izgledajo prehodi meje, kakšna anekdota?

- Vsaj enkrat tedensko še vedno hodim na Hrvaško, ob tem opravi obvezno testiranje in tako mi je omogočeno nemoteno prehajanje med državama. Zaposlene na meji lahko za njihovo potrpežljivost in prijaznost samo pohvalim. Res pa je, da občasno vse vendarle ni bilo čisto gladko. In da imam težave predvsem s slovenskimi organi. Hrvati prehod meje v mojem primeru, zaradi nujnih poslovnih razlogov, ki jih kot predsednica uprave vsekakor imam, v okviru 14 ur, že ves čas dovoljujejo brez testiranja. Na slovenski strani pa se je ob vsaki spremembi predpisov, ki se na žalost dogajajo zelo pogosto, spreminjalo tudi tolmačenje ljudi na meji, prevečkrat je bilo individualno različno. Na žalost imajo glede mojega statusa različna mnenja tudi različna ministrstva, tako da se raje držim najbolj radikalnih ukrepov in testiranja, saj sem se enkrat z meje že tudi vrnila nazaj, čeprav

veljam za bolj poučeno in s pravnimi nasveti podprto osebo. Kako težko je to za individualne osebe, spremljam v grupi Slovenk, ki živijo na Hrvaškem in imajo najrazličnejše anekdote.

Slovenija in Hrvaška sta dve sosednji državi s skupno zgodovino. Pa vendarle gre za dva različna naroda, morda z različnim karakterjem. Opažate to pri svojem delu? Kako so izgledali vaši prvi dnevi na vodilnem položaju Siemenska

Hrvaška, kako so vas sprejeli zaposleni?
- Veliko hrvaških kolegov sem poznala že prej, saj jih je kar nekaj delovalo na skupnih funkcijah tudi v Sloveniji. Njihov odziv na moje imenovanje je bil pozitiven in lahko rečem, da so me sprejeli za svojo.

Prvi dnevi v vlogi predsednice uprave Siemens Hrvaška so bili namenjeni tudi spoznavanju medijskega okolja in drugih ključnih deležnikov. Zdi se mi, da so se mediji pravzaprav razveselili ženske na vodilnem mestu tehnološkega podjetja. Zelo odprto so me sprejeli

tudi v gospodarskih krogih, še posebej sem bila vesela podpore močnih in uspešnih poslovnih žensk, ki jih je na Hrvaškem zelo veliko. Seveda pa opažam tudi razlike. Slovenci smo pogosto samokri-

tični, medtem ko so Hrvati v primerjavi z nami na žalost marsikdaj še bolj zadržani v preteklost in nekatere vzorce, ki smo jih v Sloveniji že prešli. Taki konservativnejši pristopi marsikdaj tudi mojim sodelavcem, predvsem pa državi kot celoti, onemogočajo, da bi bolje izkoristili potenciala, ki jih imajo. In ljudje prevečkrat tudi v poslu pričakujejo rešitve od države – tu smo Slovenci bolj pragmatični in se bolj zanesemo nase.

Smo lahko zadovoljni z gospodarskim sodelovanjem obeh držav, kaj bi se dalo „popraviti“?

- Že obdobje pandemije je pokazalo, da bi se marsikatero zadevo dalo reševati bilateralno. Zagreb je blizu Ljubljane in naša delovna okolja se marsikdaj dopolnjujejo. Tako bi lahko razširili pojem dnevni migrantov, saj smo s hrvaškimi kolegi vsak dan v stiku, tudi če fizično ne prehajamo meje. Tudi gospodarsko povezovanje bi lahko bilo živahnije, mislim, da se lahko veliko naučimo od hrvaških podjetij, ta pa iz naših dobrih praks. Kot širša regija bi lahko bili v evropskih, pa tudi globalnih razmerah močnejši – zanimivo je tudi, da mi je delo na področjih, ki jih pokriva Siemens pokazalo, da smo tudi v smislu gospodarskih panog prej kompatibilni, kot pa konkurenčni. Trdno verjamem v moč povezovanja in sodelovanja in na tem področju imamo še veliko neizkoriščenega potenciala za prihodnost.

(tbb)

Bonaca

Razmere so takšne, da ni kaj dosti časa za ukvarjanje z mednarodnimi vprašanji. To velja za vse, še nekoliko bolj pa za Slovenijo in Hrvaško. Prvo namreč poleg covid-19a trese politična negotovost, drugo pa tla - potresi. Za protokolarne dogodke ni časa, pa niti potrebe. V odnosih med državama je nastopilo obdobje brezvetrja, ki ga ni zmotila niti razglasitev izključne gospodarske cone v Jadranu, katere zgolj omemba je še pred leti povzročala viharje.

Dober teden pred odločitvijo o coni v Hrvaškem Saboru je sosednjo državo obiskal (22.1.) slovenski zunanji minister **Anže Logar**, ki si je najprej šel ogledat posledice potresa v Petrinji in okolici, potem pa sta v Zagrebu skupaj s hrvaškim vodjem diplomacije **Gordanom Grličem Radmanom** ocenila, da sta »odnose med državama v preteklih desetih mesecih spravila na višjo raven«.

Hrvaški sabor je 5. februarja končno razglasil izključno gospodarsko cono, potem ko ga je k temu pravzaprav pozvala Italija, ki je, tako kot Slovenija, prej dolga leta nasprotovala hrvaški coni. Zdaj je to storila tudi Italija. Slovenija pa po arbitražni odločbi, ki jo sama spoštuje, čeprav je Hrvaške ne, nima pravice do razglasitve cone, ker pač nima stika z mednarodnimi vodami.

Slovenska stran je bila zadovoljna že s tem, da sta jo Hrvaška in Italija povabili na pogovore o sodelovanju v Jadranskem morju, hkrati pa upa, da bosta državi upoštevali njene interese.

Sta pa predsednika vlad obeh držav **Janez Janša** in **Andrej Plenković** s še štirim drugimi premieri podpisala (13.3.) oster poziv vrhu EU, da je treba razčistiti nepravilno porazdelitev cepiv proti covidu-19. Potem se je vendarle zgodil vrh EU, toda v Bruslju s prstom kažejo nazaj na posamezne članice, ki so se pri naročanju očitno uštele in naročale ali izražale interes za več cenejšega cepiva (AstraZeneca) in manj za dražjega (Pfizer-BionTech). Problem je nastal, ker cenejšega cepiva ni bilo toliko, kot ga je proizvajalec obljubljal. Sta pa obe državi med slabšimi v EU, ko gre za potek cepljenja. Vsaj ni razlogov za kakršnokoli privošljivost.

Imata pa obe državi še eno skupno težavo, to so prebežniki. Obe si prizadevata obvladovati migracijske tokove, očitno

pa pogosto tudi s prijemi, ki ne le da odstopajo od sprejetih mednarodnih pravil za postopanje z begunci in prebežniki, pač pa so tudi skregani z osnovnimi načeli človekoljubnega ravnanja.

Še vedno visi v zraku vprašanje vstopa Hrvaške v schengensko območje. To temo so na kratko odprli (13. 3.) notranji ministri EU, a jo tudi hitro zaprli brez kakega konkretnega sklepa. Slovenski minister **Aleš Hojs** je po tem sestanku dejal, da »ni optimističen glede podpore vstopu Hrvaške v schengen med članicami EU.«

Spomnil je, da Slovenija zagovarja vstop Hrvaške v schengen ob upoštevanju vseh tehničnih pogojev. Menil je, da je Hrvaška kar uspešna pri odpravljanju do zdaj ugotovljenih nepravilnosti, a poudaril, da ne bi upal ugibati o politični podpori med članicami.

Seveda je dobro, če je med sosedama prijazno vzdušje na politični, a še bolj je, če obstajata prijateljstvo in solidar-

nost na medčloveški ravni. Ki prideta do izraza zlasti takrat, ko eden ali drugi potrebuje pomoč. Da med Hrvati in Slovenci to nista pozabljeni vrednoti se je potrdilo ob nedavnih katastrofalnih potresih, najprej ob zagrebškem in še bolj ob tistem konec leta v Banovini. V mnogih slovenskih krajih in ustanovah so zbirali pomoč in Slovenija je bila med prvimi, ki je poslala pomoč v Petrinjo in okolico. Za prav posebno gesto pa so poskrbele nekdanje nogometne zvezde iz obeh držav. Ekipi nogometnih legend Slovenije in Hrvaške sta v Petrinji (13.3.) odigrali prijateljsko tekmo, na kateri je predsednik Uefe **Aleksander Čeferin** v imenu krovne evropske nogometne zveze izročil donacijo Rdečemu križu Hrvaške v višini 50.000 evrov, obe nogometni zvezi pa še pomoč tamkajšnji območni nogometni organizaciji in klubu Mladost. Žal je tekma zaradi pandemije potekala brez gledalcev.

(dab)

Predsednika Uefe Čeferin in HNS Šuker na tekmi legend za pomoč prizadetim v potresu. Foto: NZS

Ne le na površini, tudi pod njo je nemirno

Območje Slovenije in Hrvaške je potresno aktivno in zgodovina potresov na teh območjih je dolga in sega daleč nazaj, v srednji vek in še dlje nazaj, čeprav o njih ni veliko pisnih virov. Pa vendar jih je dovolj, da vemo, da so se dogajali tudi pred dawnimi stoletji in tisočletji. O potresih je pisal že Janez Vajkard Valvasor, med drugim tudi v Slavi vojvodine Kranjske.

Hrvaško so lani poleg epidemije prizadeli tudi katastrofalni potresi. Zagreb se je močno stresel 22. marca, še močnejša potresa pa sta 28. in 29. decembra prizadela Petrinjo in okolico. Več tisoč stavb je bilo poškodovanih, mnoge med njimi povsem uničene ali tako poškodovane, da jih ne bo mogoče obnoviti. Žal so potresi zahtevali tudi človeške žrtve.

Potresni in popotresni sunki so povzročili škodo tudi po Sloveniji, posebno na novomeškem, celjskem in mariborskem področju. Škoda je nastala tudi na področju Ptuja, Murske Sote in Trbovelj. Na teh območjih so v glavnem poškodovani sakralni objekti, ki so bili večinoma zgrajeni v XVII. in XVIII. stoletju.

Prvič se tresenje tal v pisnih virih na območju Slovenije omenja v 8. stoletju, vendar ti viri niso povsem verodostojni. Med najmočnejše, o katerih obstaja pisana sled, se uvršča potres leta 1348 z epicentrom na območju Beljaka na Koroškem, v katerem je po zgodovinskih virih umrlo od 20 do 40 tisoč ljudi. Valvasor piše, da je bilo na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem ob potresu porušenih 26 mest in 40 gradov in cerkva.

Najhujši potres na tleh današnje Slovenije je bil 26. marca 1511, ko sta bila dva sunka, prvi na območju Idrije, drugi, še močnejši pa z epicentrom nekoliko zahodneje proti Benečiji in Julijski krajini, njuna rušilna moč pa naj bi bila v nekaterih krajih do 10 stopenj po EMS. Po nekaterih virih naj bi takrat umrlo približno 12 tisoč ljudi. Oba omenjena potresa sta veliko škodo povzročila tudi na območju današnje Hrvaške. Potem so bili močnejši potresi na območju Slovenije še leta 1895 (Ljubljana), 1917 (Brežice), 1956 (Ilirska Bistrica), 1974 (Kozjansko), 1976 (Furlanija, s hudimi posledicami tudi v Posočju), 1998 (Posočje).

Valvasor je v svoji XV. knjigi opisal tudi razne druge nadloge, ki so poleg potresov pustošile med prebivalci na tleh današnje

Slovenije in Hrvaške, med drugim napade kobilic in kugo. Valvasor med drugim piše, da je bil "leta 1000 v Ljubljani strašen potres in na nebu so se pokazala čudna znamenja in repatica." Ko je leta 1339 Kranjska zaradi ponovnega pohoda kobilic spet izgubila vse poljske pridelke, je v naslednjem letu na dan Pavlovega spreobrnjenja (25. januar) velik potres zatresel Notranjsko. O tem piše distikon zapisan v prastari knjigi v Ribnici: Sub M. C. triplo quadraginta tibi dico, Tunc terrae motus fuit Conversio Pauli (o 1340. letu ti povem, da je tukaj bil potres na dan Pavlovega spreobrnjenja). 6. marca leta 1502 je potres v hrvaških deželah povzročil veliko škodo na več poslopijih. Med drugim je do tal porušil tudi stolp svetega Marka na Gornjem gradu. Tudi leta 1590 so v Zagrebu spet začutili močen potres. Leta 1622 je Kranjska videla tri sonca na nebu. Temu je sledila velika draginja in kuga. Tudi veliki potresi so bili takrat na Kranjskem, je med drugim zapisal Valvasor.

Prvi rušilni opisani potres se je na Hrvaškem zgodil leta 361, ko naj bi v morje zgrmelo mesto Cissa na otoku Pagu, drugi zgodovinsko pomemben se je zgodil leta 1667, ko je bil skoraj do tal porušen Dubrovnik, zgodovinski viri pa navajajo, da so se s Srda proti mestu valile ogromne gmote kamenja. Omenili smo že posledice potresa iz leta 1511, ki je prizadel tudi Hrvaško, sicer pa je istega leta močan potres stresel tudi mesto Slunj. Med močnejše potrese z epicentrom v današnji Hrvaški pa velja prišteti še potrese v Virovitici (1667), Zagrebu (1880), Pokuplju (1909) in Makarski (1962).

Skratka, sklenemo lahko, da živimo na nemirnem območju. Tako in drugače.

(dab / poj)

Lanski potres v Zagrebu je bil drugi rušilni po natanko 140 letih. Foto: HINA

Potres je skoraj povsem razdejal Petrinjo in okolico. Območje Slovenije in Hrvaške je potresno zelo aktivno. Prvi zgodovinski zapisi o potresih na tem območju segajo že v prva stoletja našega štetja. Foto: MUP

Ivan Stožir - prvi, ki je na Hrvaškem beležil potrese

Tresenje tal, ki smo ga tako dobro spoznali lani, nas je spomnilo na rojaka Ivana Stožirja (1834–1908), začetnika hrvaške seizmologije, o katerem so se po velikem potresu 9. novembra 1880 razširile govorice, da zna napovedati potrese.

Profesor fizike na zagrebški realki in vodja meteorološke opazovalnice je med 9. novembrom in 12. decembrom naštel

59 premikov tal. Pri tem si je pomagal s seizmoskopom, ki ga je sam izdelal. To je bil silno preprost inštrument: med dvojno okno svojega kabineta je obesil 120-centimetrsko nihalo z utežjo in nanj pričvrstil pero, ki je ob vsakem večjem tresljaju podrsalo po plošči, premazani s sajami. V mestu so se hitro razširile govorice, da je profesor izumil aparat, ki lahko napove potrese. Anekdota pravi, da je govoricam nasedel celo ban Teodor

Pejačević, ki je dal

Anekdota o Stožirju in banu Pejačeviću, Priroda, 1930, št. 9–10.

Stožirja poklicati k sebi in ga trdo prijel, ker naj bi oblastem prikril tako pomembna dognanja.

Ivan Stožir je sicer edini natančno izmeril trajanje novembrskega potresa l. 1880. »S primerjavo med svojo žepno uro in stalnim kronometrom je prof. Stožir ugotovil, da se je zagrebški potres začel ob 7. uri, 33 minut in 53 sekund, in da je trajal 10 sekund,« je v celovitem poročilu dve leti pozneje zapisal Josip Torbar.

Sravnivši svoj žepni sa onim stalnim chronometrom, pronašao je prof. Stožir, da je zagrebački potres započeo u 7^h 33^m 53^s, te trajao 10 sekunda.

Stožirjeve meritve, zabeležene v Poročilu o zagrebškem potresu Josipa Torbarja iz l. 1882.

Prestrašeni verjamejo vsakomur

Tega novembrskega dne l. 1880 ob pol osmih zjutraj se je tresla tudi vsa Slovenija. Šele brzojav iz Zagreba pa je ljudem razodel, kje je bilo središče potresa. Zagrebški župan Matija Mrazović je telegrafiral ljubljanskemu županstvu, »da je več kot pol mesta poškodovanega, naj se iz Ljubljane pošlje brz delavcev, zidarjev, tesarjev in materiala kolikor se dobi!« - Torej mora grozno biti,

so k novici pripisali v uredništvu Slovenskega naroda, ki je izšel 10. novembra 1880. Slovenski tisk je nato iz dneva v dan poročal o škodi, ki so jo utrpele stavbe od Maribora do Brežic. Pomoč so zbirali tudi Slovenci.

(Zemlja tresla) je se v Mariboru dne 9. nov. t. l. v jutru ob 1/2 8. uri tako močno, da so se stene zibale, zidi pokali, opeke s streh padale; na rotevži v zvoniku je zazvonilo. Potres je dvakrat potegnil od jugo-izhoda proti severo-zahodu. Jednakih poročil došlo nam je od Dobrne, Pribove, Artiča, Ponkve, sv. Marka, Marije snežne, sv. Andraša v Sl. gor. in od Velikenedelje, kder je cerkveni obok med sv. mešo počil, da se skoz špranjo streha vidi. Največ trpela je Hrvatska in v njej Zagreb, kder je skoro vsaka hiša poškodovana, 500 dimnikov je porušenih, preko 1000 opažnih zidov razdevanih, stolna cerkva na večih mestih počena in sesuta, 30 ljudij je ranjenih, 4 so mrtvi; Samobor, Sisek je močno trpel, cerkva v Zelini je se podrla, jednako tudi v Gradčanah, kder je župnika z dečkom ministrantom vred ubilo. Grof Mikšičev grad je razdjan. Strašna podoba sodnega dne!

Ob zagrebškem potresu se je tresla vsa Slovenija. Slovenski gospodar, 11. 11. 1880

Tudi takrat so se ljudje tako zelo bali naslednjega potresa, da so bili pripravljeni verjeti vsakomur, ki bi jim zagotovil, da zna napovedati potres. Posebej jih je zbegal tresoslovec Rudolf Falb, ki je trdil, da je to mogoče razbrati iz številnih znamenj, med njimi od položaja lune. Najprej je sprožil pre-

Prvi dan se je zemlja štirikrat potresla, prvokrat najmočnejše, 10. in 11. novembra so se ponavljali bolj slabi potresi. Od 12. dalje je bil mir (po novinskih poročilih). Po noči od 15. do 16. novembra novi precej močni potresi, katerim so v nekotih urah sledili slabejši (po novinskih poročilih: 6). Tako so se ponavljali v Zagrebu in okolici potresi naslednje tedne. Profesor Stožir je objavil, da so jih v enem meseci t. j. od 9. novembra do 12. decembra šteli 59. A od zadnjega dne so se slabejši sunki še ponavljali, če prav je prorok R. Falb izrekel, da po 16. decembru neha tresenje in Zagreb bode imel mir pred njim za 300 let! Komaj je prorok odšel iz Zagreba, poročali so uže telegrami o novih potresih — in denes 28. decembra 1880. (ko baš to pišem) brzojavili so, da so zopet čutili 3 slabe sunke.

Iz članka Janeza Jesenka Zemeljski potresi v Ljubljanskem zvonu, 1881, št. 6.

plah, ker je netočno napovedal še en rušilni sunek, nato pa izgubil zaupanje, ko je netočno prerokoval, da bodo imeli Zagrebčani pred potresi 300 let miru, a ga je demantiralo kar dolgotrajno popotresno zibanje tal. Šele potem je bila javnost pripravljena prisluhniti strokovnjakom, med katerimi je bil tudi profesor Stožir. Leto dni po potresu so mete-

orološki opazovalnici odobrili nakup seizmoskopa italijanskega raziskovalca Luigija Palmierija, ki pa se je izkazal za povsem nekoristnega.

Meteorološki opazovalnici v Petrinji in Glini

Stožirjeva strast pa niso bili potresi, ampak vreme. Med letoma 1861 in 1891 je opravljala sistematične meteorološke meritve in jih sporočal na Dunaj. Trikrat na dan, ob 7.00, 14.00 in 21.00, je v fizikalnem kabinetu velike realke s pomočjo dijakov meril temperaturo in vlažnost zraka, pritisk in količino padavin ter zapisoval oblačnost in vetrovnost. Leta 1888 je ustanovil še meteorološko postajo na Medve-

dnici ter v Petrinji in Glini. Prvi je uvedel redna merjenja ozona v Zagrebu, in sicer že l. 1889. Ves čas je sodeloval pri nastajanju strokovne meteorološke terminologije v hrvaščini. V hrvaškem jeziku je objavil 14 del in dva srednješolska učbenika. Stožirjeva zasluga je tudi opoldansko streljanje z gričkim topom, ki Zagrebčanom čas meri od 1. 1. 1877 – sprva iz stavbe kraljeve realke, kasneje pa so ga premestili v stolp Lotrščak. Sodeloval je tudi pri postavitvi vremenske postaje na Zrinjvcu l. 1877 – nadzoroval je njegovo gradnjo. Bil je zraven, ko je v Zagrebu zagorela prva električna žarnica: to je bilo 19. 3. 1873, ko je za predstavo Margareta, ki jo je v Hrvaškem deželnem gledališču režiral Ivan pl. Zajc, izvedel električno razsvetljavo. (jpt)

Ivan Stožir se je rodil 12. aprila 1834 v Šmartnem v Rožni dolini pri Celju kmetu Juriju in Heleni, roj. Kovač.

Ivan Stožir se je rodil v Šmartnem pri Celju.

Po končani osnovni in srednji šoli v Celju se je vpisal na politehniko na Dunaju. V Zagreb je prišel l. 1857, kot suplent na mali realki, in tam ostal do l. 1891, ko ga je novi hrvaški ban, grof Khuen-Hedervary zaradi narodnega delovanja predčasno upokojil. Pozneje je matematiko, fiziko in kemijo učil na ženskem liceju.

L. 1874 je sodeloval pri nastanku dveh pomembnih dru-

štev: Hrvaškega sokola in Hrvaškega planinskega društva. Za dolgoletno delo v javnih službah je bil odlikovan z zlatim križem za zasluge. Umrl je v Zagrebu, 12. 2. 1906. Do smrti je obiskoval rojstno mesto, saj se je v Celje poročila njegova hči. Pokopali so ga na Mirogoju. (Več o Ivanu Stožirju, po katerem se imenuje tudi ulica v zagrebški četrti Vrbik, smo objavili v Novem odmevu št. 26)

Ivan Stožir je pokopan v družinskem grobu na Mirogoju.

Hrvatsko planinarsko društvo u Zagrebu godine 1904.

Uprava: Predsjednik: Miroslav grof Kulmer. Podpredsjednici: Milan Lenuci i Ivan Stožir. Tajnik: Novotni Vjekoslav. Blagajnik: Ivan Exner. Ekonom: Novotni Vjekoslav.

Odbornici: Bošnjak Karlo dr., Broz Mirko, Hafner Ivan, Kornicer Oskar dr., pl. Kos Tomo, Kučera Oto dr., Langhoffer August dr., Margreitner Franjo, pl. Marković Franjo dr., Milčić Petar.

Nadzorno vijeće: Biscontini Alfred, Flögel Rikard, Rusan Josip.

Članovi: Utemeljitelji: Blumauer Makso, Čanić Gjuro podmaršal, Exner Ivan, pl. Galjuf Ljudevit, Hatz Ivo, pl. Josipovich Imbro, Khuen-Hedervary Dragutin grof, Kulmer Miroslav grof, Kulmer Emil grof, Körösköny Vjekoslav dr., Kukuljević Božidar Sakcinski, Lenuci Milan, Liehl D. †, Mallin Ivo dr., Mallin Tošo, Mikulčić Mirko dr., Pogratz Gustav vitez, Prister Guido, Prister Eduard, Preradović Radovan, Radivojević Jovan, Radković Josip, Stožir Ivan, Vrancycany, Dragutin barun, Vrancycany Ivka barunica †, pl. Weiss Emil.

Vodstvo in ustanovitelji Hrvaškega planinskega društva, l. 1904.

500 let pavlinskega samostana na Sveticah pri Ozlju

Gospodarji grada Ozlja, Frankopani in Zrinski so izkazovali svoje spoštovanje trem kapelicam, zgrajenim na Smolča vrhu, ki so bile posvečene Blaženi Devici Mariji, sv. Katarini in sv. Marjeti. Zato se ta kraj imenuje Svetice. Krsto Frankopan I in žena Apolonija sta leta 1520 dala zgraditi cerkvico posvečeno Čudežni materi. Leta 1626 je bil ustanovljen samostan, posvečen Redu sv. Pavla prvem Pustinjaku. Ureditev cerkve in samostana

je bila končana leta 1669. Leta 1786 je bil z dekretom cesarja Jožefa II. samostan ukinjen, tri leta kasneje je bila ustanovljena župnija. Danes župnijo upravljajo pavlini, ki so se vrnili v svoj samostan leta 1994. Med drugo svetovno vojno so leta 1941 ta samostan dobili na upravljanje pregnani slovenski lazaristi. Dva lazarista s Svetic sta tragično končala svoje življenje: leta 1945

Glavni oltar sv. Marije

je ob bombardiranju Jastrebarskega bil ubit Štefan Bastič, leta 1947 na cvetnico pa sta Janeza Straška ubila dva člana lokalne partijske organizacije. Njegov grob se nahaja na svetiškem po-

Oltar sv. Cirila in Metoda

kopališču, medtem ko je Štefan Bastič pokopan v Jastrebarskem. Cerkev Rojstva BDM ima sedem oltarjev od katerih sta dva delo

Oltar sv. Josipa

slovenskega kiparja Pavla Beline: glavni oltar sv. Marije in oltar posvečen sv. Cirilu in Metodu, oba iz 18. stoletja. Oltar sv. Jožefa kra-

slika sv. Jožefa, delo ljubljanskega slikarja Janeza Potočnika iz leta 1782. Veliko vrednost imajo tudi orgle, ki so do danes očuva-

Polona Jurinič

Orgle; Vse foto: Nikola Tavra

Naša vladarska dinastija: karantanski knezi

Poročila o prvi dinastiji, ki jo Slovenci nekako štejejo za svojo in o Karantaniji kot državni tvorbi nam ponujajo avtorji iz Salzburga. Tam so v drugi polovici IX stoletja napisali propagandni spis, znan kot Spreobrnitev Bavarcev in Karantancev.

To so prvi zapisi o karantanski dinastiji, ki je vladala v zgodnjem srednjem veku, ko se je izoblikovala slovanska državna tvorba na območjih današnje Slovenije in Avstrije. Bila je sploh prva slovanska dinastija, katere člani so poimensko znani. Njihova imena navajajo salzburški duhovniki. Leta 743 namreč srečamo Karantance, kako so se kot zavezniki sosednjih Bavarcev udeležili spopada s Franki na reki Lech na Bavarskem. Žal Karantanci o sebi niso zapustili pisnih poročil. V zapisano zgodovino vstopijo šele v trenutku, ko so podrejeni Bavarcem in frankovskemu kralju. Karantanska oblast se je raztezala na ozemlju današnje Avstrije – Koroške,

Štajerske in Vzhodne Tirolske. Vladali so tudi na velikem delu današnje Slovenije, predvsem Koroške in Štajerske.

Nekaj let jim je vladal knez Borut, ki je imel več predhodnikov. Ko so ta področja napadli Avari, se je Borut moral obrniti na sosede. Pomoč je poiskal na Bavarskem. Tako je Karantanija postala nekakšen bavarski in frankovski satelit. Vez tega novega razmerja je postala krščanska vera, čeprav je Borut ostal pogan.

Borutova naslednika sta sin Gorazd (Kakaci) in nečak Hotimir. Oba sta postala kristjana. Gorazd je nasledil očeta, vendar je dve leti kasneje umrl in po njegovi smrti je prestol zasedel njegov bratranec Hotimir. Vladal je 17 let, do leta 769. V Karantaniji je dal posvetiti prve tri znane cerkve, med njimi predhodnico mogočnega svetišča pri Gospe Sveti pri Celovcu (Gosposvetsko polje). Hotimirjeva naklonjenost krščanstvu ni bila vseč njegovi okolici. Upor je sledil po Hotimirjevi smrti in je trajal tri leta. Hotimirjevega (Kajtimirjevega) sina je nasledil Valtunk (Valhun), ki ni bil biološki sorodnik Borutove dinastije.

V spisu se nahajajo imena še štirih Valtunkovih naslednikov na mestu karantanskega kneza - Pribislava, Semika, Stojmirja in Etgarja. O njih so znana samo imena. Izjema je Etgar, oziroma Radoslav, ki je omenjen kot graditelj mnogih cerkva na področju današnje Avstrijske Koroške.

Za razširjeno vedenje o Borutovi dinastiji je najbolj zaslužen France Prešeren s svojim epom Krst pri Savici iz leta 1835. Pomembno pa je tudi Valvazorjevo poročilo iz leta 1689.

Karantanski knezi so Karantaniji vladali vse do leta 828 in zgodovinopisje jih opisuje kot zadnje domače vladarje.

(tekst Aleša Mavra v Družini št. 44 od 1. novembra 2020

povzela Polona Jurinič

Karantanci in knežji kamen z Gosposvetskega polja (vsem prepoznavna slika iz Slovenskega doma Zagreb).

Končno?

Prešeren naj bi še letos dobil spomenik v Zagrebu

Največji slovenski pesnik naj bi v kratkem končno dobil spominsko obeležje tudi v Zagrebu. Po skoraj petih letih je pobuda o tem pred uresničitvijo.

Zamisel o tem je takratna veleposlanica na Hrvaškem **Smiljana Knez** predstavila pokojnemu županu Zagreba Milanu Bandiću, ki se je zanj takoj ogrel in predlagal, da se Prešernov kip postavi v Aleji pesnikov v parku ob jezeru Bundeck. Čeprav je bila prvotna zamisel, da bi ga postavili v centru mesta, je bilo to nemogoče zaradi prenatrpanosti s spomeniki in zato mesto ni več izdajalo dovoljenj za postavitev novih spomenikov. Zamisel je bila predstavljena tudi slovenskemu kulturnemu ministrstvu, ki jo je podprlo in izrazilo pripravljenost, da prevzame strokovno delo in stroške izvedbe projekta. Spomladi 2017 je Mesto Zagreb izdalo lokacijsko dovoljenje za postavitev Prešernovega obeležja na Bundecku. Jeseni istega leta je bilo dogovorjeno, da bo Slovenija razpisala natečaj za mlade ustvarjalce, Mesto Zagreb pa se je obvezalo, da bo uredilo mikrolokacijo in neposredno okolico obeležja ter poskrbelo tudi za ustrezno raven samega odkritja obeležja.

Odkritje je bilo najprej načrtovano za februar 2019, torej na 170. obletnico pesnikove smrti.

Zaradi menjave ministra za kulturo in državnih sekretarjev na tem ministrstvu, je celotna zadeva ponovno zastala. Po tem je bilo pristojnim še predlagano, da bi Slovenski dom Zagreb ob 90. obletnici obstoja društva na lokacijo postavil pametno klop posvečeno pesniku Prešernu, toda od-

govora na ta predlog ni bilo.

Gordijski vozle sta razvozlala in končno našla rešitev predsednik Slovenskega doma Zagreb **Darko Šonc** in sedanjí veleposlanik **Vojislav Šuc**, ki sta ob dogovoru in s finančno pomočjo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Ministrstva za zunanje zadeve napovedala, da naj bi spomenik odkrili junija in da naj bi bil postavljen v Aleji pesnikov na Bundecku. S tem dogodkom bomo obeležili 30. obletnico samostojnosti in pričetek predsedovanja Slovenije Evropski uniji kot tudi okrepili kulturne vezi med Slovenijo in Hrvaško.

Za vsak primer smo v novici uporabili pogojnik „naj bi“, saj je slišati, da so pred uresničitvijo tega projekta spet nove administrativne ovire, tako da naj bi odkritje Prešernovega spomenika v Zagrebu še naprej viselo v zraku. Ampak, bodimo optimisti in pustimo se presenetiti.

(akm)

Pesnikom v Aleji pesnikov na Bundecku naj bi se konec junija pridružil tudi France Prešeren. Foto: akm

V pandemiji ni v krizi le kultura, temveč medčloveški odnosi

Praznovanje Prešernovega dne in slovenskega kulturnega praznika je letos minilo brez velikih kulturnih dogodkov. Redke prireditve, ki so bile, so potekale ob zelo skromnem številu nastopajočih ali obiskovalcev, v glavnem pa se je dogajanje preselilo na splet. Ali to lahko nadomesti „klasični“ kulturni dogodek? Tudi o tem sem se pogovarjala z največjim prevajalcem poezije Franceta Prešerna v hrvaščino Lukom Paljetkom.

Luko Paljetak. Foto: Cropix

Ko sem ga poklicala za pogovor za Novi Odmev, se mi je oglasil iz bolnišnice, kjer se je zdravil zaradi covid. Kakšen teden kasneje, ko se je ozdravljen vrnil domov, sva spregovorila o kulturi v koronskih časih, Prešernu in sonetu kot pesniški obliki.

Leto dni je minilo, odkar je korona vstopila v naša življenja in zaustavila velik del kulturnega dogajanja. Kako ste vi to doživeli?

- V začetku nisem pričakoval, da bo to stanje tako dolgo trajalo. Potem pa sem si dejal, kar je je, delati moraš. Jaz pišem za svojo mizo, prevajam, nič se zame ni spremenilo. Dobil sem tudi nalogo napisati monografijo za nekega znanega hrvaškega slikarja iz Splita. Potem sem zaradi covid končal v bolnišnici, po vrnitvi pa sem nadaljeval to delo in sem monografijo pred kratkim tudi končal. Jaz nimam računalnika, ne komuniciram na takšen način s prijatelji, niti z javnostjo. Zame osebno je bila sprememba med prejšnjimi in zdajšnjimi, koronskimi časi, pravzaprav majhna.

Imate kakšne stike s slovenskimi pesniki in pisatelji, nenazadnje ste številne prevajali. Se kaj slišite v teh časih?

- V stikih sem s svojim dolgoletnim prijateljem, velikim slovenskim pisateljem in pesnikom, ki sem ga tudi veliko prevajal, **Borisom A. Novakom**, ki živi v Ljubljani ali na Bledu. Slišiva se po telefonu ali si piševa pisma, načrtujeva skupne projekte, na primer, kako bi bilo potrebno prevesti njegovo novo monumentalno pesniško delo Vrata nepovrata. Začel sem ga prevajati, potem pa je najin prijatelj iz Zagorja **Božidar Brezinščak Bagola** izrazil željo, da bi se on lotil tega dela.

V Sloveniji je kulturna scena v koronski krizi precej prizadeta, finančna sredstva so se zmanjšala, prireditve, dogodkov ni. Kako je s tem na Hrvaškem? Podobno?

- Je podobno, vendar ni vse tako zaprto, kot je v Sloveniji. Denarja za kulturo seveda zmeraj manjka, ministrstvu za kulturo sta v obeh država obubožali. Nekaj pa le kaplja. Kultura je trdoživa, posebej gledališka. Pa tudi literarna scena ni mrtva, revije izhajajo, pesniki izdajajo nove knjige. Pred kratkim je tudi meni izšla nova knjiga poezija Odustajanje od dana, tako da velikih zastojev v našem delu le ni.

Zdi se, da je v tem trenutku vse drugo bolj pomembno kot kultura. Lahko govorimo o nekakšni banalizaciji življenja ali gre preprosto za golo preživetje v pandemiji? Kako pomembna je kultura za naše duševno preživetje v tej krizi?

- V krizi so medčloveški odnosi in bojim se, da bo naša odtujenost po tej pandemiji še večja, kot je bila prej. Ljudje so se povlekli vase in težko jih bo zvabiti nazaj ven iz lastnih votlin.

V koroni je vzpon doživela digitalizacija vsega. Kaj menite o digitalizaciji v kulturi? Predstave online, knjige online? Občinstvo online?

- To je vse le placebo. Nič ne more zamenjati žive predstave, knjige v rokah, živega stika... Ljubiti ne moreš online, objemati se ne moreš online, ne moremo živeti preko interneta.

Še tiste redke prireditve, ki potekajo v živo, so zaradi epidemioloških ukrepov zelo okrnjene. Nedavno sem bila na gledališki predstavi v Zagrebškem gledališču mladih (ZKM), kjer je 6 igralcev na sceni nastopalo za nas 11 gledalcev v publiku. Čeprav smo na koncu glasno ploskali, je to vseeno zvenelo otožno. Dobiva kultura v teh časih torej le drobtinice?

- To je točno. Vendar ne le kultura, življenje kot celota dobiva drobtinice. Človek takšnega stanja ne more dolgo trpeti.

To poletje naj bi v parku Bundek v Zagrebu postavili prvi Prešernov spomenik – gre za projekt Slovenskega doma Zagreb, slovenskega veleposlaništva in mesta Za-

greb. Vi ste prevedli celoten Prešernov opus. Od kod ljubezen do slovenskega jezika?

- Ljubezen izhaja iz ljubezni. Moja žena je bila Slovenka in ljubezen do nje je porajala ljubezen do Slovenije in slovenskega jezika, ki sem ga sicer tudi študiral, ampak brez nje ga ne bi tako ljubil. Potem sem začel prevajati vse, kar me je zanimalo v slovenski poeziji, od Feliksa Deva in naprej, do najnovejših slovenskih pesnikov. Nekateri med njimi so bili tudi moji veliki prijatelji, Tone Pavček, Ivan Minatti, Kajetan Kovič, Ciril Zlobec in tako naprej. Pravzaprav cela ta generacija, pa tudi novejši pesniki. Postavitev Prešernovega spomenika v Zagrebu je pa vsekakor lepa gesta, in prav je, da ga Prešeren tudi dobi.

Pred nekaj meseci, na predstavljanju monografije v spomin na Tonka Maroevića, ste mi dejali, da sta si dopisovala s soneti in da vam je ob neki priložnosti poslal sonet Krst pri Savici?

- Ja, nisem ga še našel. Obstaja lep kup Maroevićevih sonetov, ki mi jih je poslala njegova soproga. Nekega lepega dne bo to, vsaj upam, lepa knjiga sonetov, ki sva si jih pošiljala.

Takrat ste tudi izrazili bojazen, da bo sonet kot pesniška oblika v prihodnosti izumrl.

- Ni več pesnikov, ki bi jim bilo mar za sonet. Po drugi plati pa veliko pesnikov tudi ne zmore napisati soneta in ne čutijo niti potrebe, da bi sploh pisali vezane verze. Sonet je žrtev tega.

Je potemtakem sonet žrtev današnjih časov, ki so hitri in iščejo hitre in kratke forme?

- Mogoče. Ampak poezija ni takšna. Njena narava je drugačna. Poezija se ne piše le za ta trenutek. Seveda obstaja poezija, ki odgovarja na določen čas, na svoj način, angažirano. Ta angažiranost pa tudi umira z aktualnostjo nekega časa, poezija pa je nekaj več kot to. Poezija se piše „sub specie aeternitatis“, z vidika večnosti.

(tbb)

Zamrlo kulturno sodelovanje

Omejitve, ki zaradi pandemije spremljajo prehajanje meja med državami se še kako odražajo na odnosih med ljudmi in narodi iz različnih držav. In to na skoraj vseh področjih. Na kulturnem morda še najbolj, saj je sicer bogato slovensko-hrvaško kulturno sodelovanje skoraj povsem zamrlo. Komaj kaj smo izbrskali o kulturni izmenjavi med državama v prvih mesecih leta, v glavnem pa gre za razstave.

Od srede januarja do konca marca je bila v Muzeju sodobne umetnosti (MSU) v Zagrebu v Zbirki Richter razstava v Ljubljani rojenega (1981) slikarja in umetnika **Ištvan Išta Huzjana** *Od odozgo do odozdo* (Od vrha do dna). Huzjan je prvotno pripravljaval umetniški projekt v spomin na njegovega daljnega sorodnika Matijo Juričiča - Katedralca, ki je v 30. letih prejšnjega stoletja pritegnil pozornost, ko je skušal na vrhu stolpa zagrebske katedrale izvesti akrobacije in tako dokazati svoje sposobnosti, ki bi mu omogočile sprejem med gasilce. Na stolp se je povzpel, a zaradi močnega vetra celotnega programa ni uspel izvesti. Kljub temu je potem dobil zeleno službo pri gasilcih in tako pomagal ljudem.

Pred dvema letoma je Ištvan Išt Huzjan pripravljaval umetniški projekt, v katerem je nameraval izvesti Juričičeve „skulpture“, toda leta 2020, ko naj bi se zgodil Huzjanov nastop, se je njegovo delo začelo nenačrtovano spreminjati zaradi širjenja covid-19 in potresa v Zagrebu, ki je poškodoval tudi katedralo. Umetniški projekt Od vrha do dna je potem oblikoval tako, da so se povabljeni umetniki, študenti in sodelavci povzpeli na streho Zbirke Richter in po zgledu na Katedralca s svojimi telesi oblikovali različne skulpture, kar je bilo posneto na fotografijah iz zraka. Zbirka Richter je tako prevzela vlogo neke vrste zatočišča, prostora, ki lahko kot naravno zavetje zagotavlja začasen občutek varnosti in zaščite.

V studiu Hani na Medveščaku v Zagrebu je marca razstavljala **Teja Hlačer**, likovna umetnica in izobražena keramičarka, ki že leta sodeluje na pomembnih mednarodnih simpozijih, umetniških delavnicah in razstavah. V Zagrebu je predstavljala izpopolnjena dela

Keramika Teje Hlačer

poudarjene preprostosti, ki izhaja iz dediščine slovenske ljudske keramike. Nakazuje tudi, da imajo razstavljena umetniška dela vizualni potencial za oplemenitenje prostora, ki se uporablja za njihovo začasno ali stalno predstavitev.

V ljubljanski Galeriji Vodnikove domačije je do konca aprila na ogled razstava originalnih ilustracij mednarodno priznane zagrebske ilustratorke Vendi Vernić z naslovom Čez črto. **Vendi Vernić** sodi med mlajše hrvaške ilustratorje (1991) in je doslej ilustrirala pet knjig za otroke in mladostnike, kot ilustratorka in oblikovalka pa sodeluje z različnimi založbami in kulturnimi institucijami.

V zagrebski galeriji Kontrast pa je do 6. maja na ogled razstava plakatov slovenske oblikovalke **Martine Kač Nemanič** z naslovom Zapis misli.

Oblikovalka s svojimi plakati odpira različna družbena vprašanja, od globalizacije, strpnosti, enakosti in kulture, tematizira pa tudi pojme, kot so družina, šolanje, zdravje in posameznik.

In še en slovensko-hrvaški glasbeni dogodek: Sredi marca je **Zoran Predin** v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma skupaj z Damirov Django Bandom izvedel pesmi Arsena Dedića, ki jih je pred dvema letoma v gypsy swing aranžmajih izdal na plošči Zoran poje Dedića. Ker je promocijo sicer uspešnega albuma predlanskega in lanskega leta prekinila epidemija, se je v tem obdobju odločil za spletni koncert.

(sh, dab) 🇺🇦

Plakat za Huzjanovo razstavo

Slovenija in njene lepote

Prvi literarni natečaj, ki ga je oktobra lani razpisala Zveza slovenskih društev, je uspel in prinesel presenetljivo dobre rezultate. Pričakovati je, da se bo projekt, ki sta ga podprla hrvaško ministrstvo za znanost in izobraževanje ter KPD Bazovica nadaljeval in morda postal tradicija.

Namen natečaja je bil spodbuditi učence, ki obiskujejo pouk slovenščine v osnovnih in srednjih šolah ter društvih, k pisanju in predstavitvi svojega znanja jezika s krajšim, izvirnim, še neobjavljenim besedilom ali pesmijo na temo Slovenije in njenih lepote. Za ocenjevanje so bile predvidene tri kategorije, za učence nižjih (1-4.) in višjih razredov (5.-8.) osnovne šole ter srednješolce, ki pa se na natečaj niso odzvali.

Do roka, 1. decembra, je prispelo petnajst del, od tega šest iz prve in devet iz druge kategorije. O zmagovalcih je 23. decembra lani odločala komisija in v skupini od 1. do 4. razreda s prvim mestom nagradila prispevek *Slovenija Julije Margeta*, prispevka z enakim naslovom *Slovenija in njene lepote*, ki sta ju napisala **Tilen Cenov** in **Mauro Quadranti**, pa z drugim in tretjim mestom.

Predsednik komisije dr. **Klemen Lah**, lektor za slovenski jezik na filozofskih fakultetah reške in zadarske univerze, je ob tem zapisal: "Vsi sodelujoči so napisali zelo doživete prispevke o Sloveniji, predvsem o njenih naravnih lepotah in znamenitostih. Svoje razmišljanje je najlepše ubesedila Julija Margeta, ki je pokazala, da premore bogato besedišče in tudi dober občutek za pripoved. Izbira med prispevki od 5. do 8. razreda je bila zahtevna, saj je prišlo kar nekaj izvrstno napisanih besedil. Med njim je izstopal **Jure Margeta** (1. mesto), ki je svoje besedilo *Slovenske lepote* od 1 do 10 oblikoval kot pesem v prozi, v njem pa duhovito predstavil slovenske znamenitosti. Zelo poetično in z izvrstnim občutkom za jezik je bilo oblikovano tudi besedilo **Anje Mikulčič Ilić** (2. mesto); njena pripoved o beli čaplji iz Sečoveljskih solin

Jure Margeta (levo) z bratcem Blažem in sestrico Julijo. Foto: Polona Margeta

navdušuje z izbranim besediščem in lepo oblikovanimi povedmi. **Roko Kranjac** (3. mesto) je izbral izvirno temo in sicer nogometni klub Maribor. Predstavil ga je tako skozi zgodovinsko kot osebno optiko.

Komisija se zahvaljuje za izvirne in dobro napisane prispevke ter upa, da so dober prvi korak k tradicionalnemu natečaju, ki bi vsako leto spodbudil k pisanju slovenske besede med mladimi na Hrvaškem".

Marjana Mirković (Sopotja, marec 2021) 🗨️

Prvonagrajen prispevek Literarnega natečaja v kategoriji od 5. do 8. razreda OŠ

Slovenske lepote od 1 do 10

Na prvemu mestu je ljubljanski zmaj, ki ima tako velika krila, da te ponese v raj.

Živi na mostu v Ljubljani s svojimi brati zmaji.

*Na drugemu mestu je Pekel pri Borovnici
treba je biti majčkeno nor,
da se upaš tja gor.*

*Na tretjemu mestu je Cerknica,
v kateri je zraven jezera stara, stara cerkvena.*

*Na četrtem mestu je Postojnska jama, kjer živi človeška ribica
s svojimi prijatelji stalagmiti in stalaktiti.*

*Na petemu mestu je dom Zlatoroga visoko na Triglavu
če bi želel tja, bi moral skozi velika Vrata.*

*Na šestemu mestu je vila, ki na Pohorju živi,
če nabirate kostonje, jo lahko vidite tudi vi.*

*Na sedmemu mestu je Ptujski grad,
v katerem so živeli vitezi in princeze.*

Na osmem je dom Petra Klepca, imenuje se Osilnica.

*Nadaljevanje prepuščam vam,
naj vas domišljija popelje daleč stran.
Saj Slovenija je polna čarovnij, čudovitih stvari,
zato predlagam, da jo obiščeš tudi ti.*

Jure Margeta

Karantena - slovenska beseda leta 2020

Zanimivo je, da je ta beseda, tujka, ki ima romanski izvor, povsem enaka tudi v hrvaščini in ima v obeh jezikih enak pomen.

Ni odveč spomniti, od kod izvira ta tujka. Izpeljana je iz števnikar štirideset, po italijansko quaranta in francosko quarante, iz katerih sta nastala samostalnika quarantena (it.) in quarantaine (fr.). Nova beseda je pomenila štirideset dni ali štiridesetdnevnic. Toliko časa so namreč morale v srednjem veku ladje v sredozemskih pristaniščih čakati na samotnem sidrišču, če je obstajal sum, da na njih razsaja kaka kužna bolezen. Beseda karantena se je ohranila v pomenu osamitev, izolacija, zapora, omejitev. Do lani smo jo le redko uporabljali, saj nam ni bilo treba, danes pa je del našega vsakdanjega besednjaka.

Poleg besede karantena sta se v slovenski kolektivni spomin najbolj vtisnili še besedi kolesarjenje (po izjemnih uvrstitvah slovenskih kolesarjev in protestnem petkovem kolesarjenju v Ljubljani) ter 14 dni – kolikor je današnje trajanje karantene. Ti

dve besedi sta namreč zasedli drugo in tretje mesto v letošnjem izboru, ki se je končalo 11. januarja. Več o tem lahko preberete v spletnem glasilu ZRC SAZU Zrcalnik (<https://zrcalnik.zrc-sazu.si/beseda-neleta-2020-je-karantena/>).

Kot zanimivost omenimo, da je nemška beseda leta postala koronapandemija (Corona-Pandemie), angleške besede pa niti izbirali niso – zaradi pandemičnih razmer. (jpt)

karanténa -e ž izolacija zaradi suma okuženosti

prestati večdnevno karanteno

SINONIMI

zastar. kontumac

zastar. zaprtija

GLEJ ŠE SINONIM:

izolacija, izolirnica

karanténa -e ž ^{novolat.} 'segregatio quadraginta dierum' (20. stol.).

Prevzeto iz frc. *quarantaine* (od koder je tudi nem. *Quarantäne*), kar je izpeljano iz frc. *quarante* 'štirideset'. Ladje s pomorščaki, za katere so sumili, da utegnejo prinašati nalezljive bolezni, so namreč zadrževali v izolaciji štirideset dni (KI, 574).

SNOJ, Marko, *Slovenski etimološki slovar*², www.fran.si, dostop 8. 2. 2021.

karanténa -e ž (ê)

osamitev zaradi suma okuženosti: prestati karanteno; zahtevati pri določenih boleznih karanteno; večdnevna karantena; predpisi o karanteni / biti v karanteni; pren., publ. idejna karantena

♦ agr. karantena ukrep za preprečitev prenašanja bolezni ali plevela z okuženim semenom; navt. ladja je v karanteni ostati mora na sidrišču ali ob pomolu, ne da bi se blago in ljudje izkrcali

// **prostor, stavba za tako osamitev:** priti v karanteno; zidovje karantene

Slovar slovenskega knjižnega jezika, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja, www.fran.si, dostop 8. 2. 2021.

Tudi narečja so nesnovna dediščina

V register slovenske nesnovne dediščine se je pred kratkim vpisal solčavski govor, ki ga govorijo na območju ozke in globoke doline reke Savinje na severu Slovenije. Gre za najzahodnejši govor štajerške narečne skupine.

Prvi so se konec leta 2015 v register vpisali govori ob Čabranki in zgornji Kolpi, ki so se stoletja razvijali na osnovi dolenskega in nekaterih drugih slovenskih narečij, ob vplivih hrvaškega in kočevskega jezika. Govorijo jih tudi naši rojaki na obeh straneh rečnih dolin. Za vpis so zaslužni Etnološka zbirka Palčava šiša in okoliška društva. Kot druga jezikovna posebnost se je leta 2019 v register vpisala prekmurščina. Solčavščina je tretji jezikovni vpis.

Morda bi bilo za razmisliti, ali ne bi kot jezikovno posebnost in dediščino slovenstva poskusili v register vpisati tudi zagrebško slovenščino, ki jo govorimo danes in je posebna mešanica hrvaščine, slovenščine in zagrebščine.

Register slovenske nesnovne dediščine trenutno šteje 86 enot in 238 nosilcev te dediščine. Podrobnosti najdete na tej povezavi: <http://www.nesovnadediscina.si/>.

(jpt)

Med prepoznavne narečne prvine govorov ob Čabranki sodi svojevrstno zlitje različnih narečnih prvin, prvotno pripadajočih drugim narečjem; med njimi so pomembnejše naslednje. Po dosedanjih dialektoloških raziskavah so govorom skupne prvine **dolenskega** narečja v odrazu praslovanskih glasov *ě (jat) in padajoči *ō v ej/é in u/ó (*smejh/sméh; nús/nós*), v razvojnem sovpadu dolgih *e in *ę v ie ter rastočega *o in *ŏ v uo in nato z nadaljnjim razvojem v ia/é/i oziroma ua/ó/ú (*liad/léd/líd – piət/pét/pít; tuāča/tóča/túča – muāš/móš/muš*) ter v odrazu zlogotvornega l v ow (*vowk*). **Rovtarske** prvine so skrajšanje dolgih i in u v kratka i in u (*zima, mūha*), odraza za t. i. umično naglašene e in o (*sještra/sěštra, gwora/gōra*), o za kratek polglasnik (*pos ob pas/pas 'pes'*) in akanje (prehod kratkih o v a: *ātrak 'otrok'*). **Gorenisko** je švapanje (*la v wa: was 'las', kàwo 'kolo'*). **Južnobelokranjske** narečne prvine pa so umik dolgega padajočega naglasa za en zlog proti začetku besede (*lèdi 'ljudje', tàku 'tako'*) ter izglasni f za v (*praf*) in n za m (*znam 'znam'*).

Vir: <http://www.nesovnadediscina.si/sl/register/govori-ob-cabranki-zgornji-kolpi>

Učenci dopolnilnega pouka slovenščine: „Še bolj smo motivirani“

Nekaj učencev pouka slovenskega jezika smo vprašali zakaj vztrajajo pri pouku, kaj jih tako motivira, da v času koronavirusa prihajajo na pouk?

Željka Grbac: „Ko prejšnjikrat dolgo nismo imeli pouka sem se zelo težko vrnila k pouku. Zdaj ne želim spet pozabiti veliko besed in besedil, ker je pouk edini stik s slovenščino. Pa tudi nobene druge zabave nimam, nikamor ne hodim in nikakršnih kulturnih dogodkov ni. Všeč mi je tudi, da se lahko pogovarjam z ljudmi.“

Rolando Nikčević: „Ukrepi za zavezitev Covida-19 so tudi pri nas omejili družabno življenje. Ostalo je malo dogajanj, ki jih se lahko udeležujemo. Pouk slovenskega jezika je eden od njih. Čeprav imamo maske na obrazu in smo na razdalji, se pogovarjamo kot prej: obravnavamo razne teme, gledamo filme, učimo se slovnico in vse to v veselem in optimističnem vzdušju.“

Željko Medić: „V času pandemije, ko delo in izobraževanje potekata predvsem na daljavo, sem zelo motiviran in hvaležen, da se dopolnilni pouk slovenščine odvija v živo in da lahko prihajam v Slovenski dom. Razlogov je seveda več:

1. Pouk tujega jezika 'v živo', v skupini, je bolj kvaliteten kot po spletu. Vsaka skupina ima svojo dinamiko in med učenci se odvija interakcija. Mimika vsakega študenta, reakcije in komentarji pripomorejo k boljši kakovosti pouka.

2. Interakcija z učiteljico je hitrejša in neposrednejša. Od-

govor na vprašanje je takojšen, lahko se postavi dopolnilno vprašanje ali več njih, dokler zadeva ni popolnoma jasna.

3. Na tečaj slovenščine hodim ne samo zaradi učenja, ampak tudi zaradi socialne komponente, saj se tam srečujemo s kolegi, se pogovarjamo o aktualnih zadevah, problemih in tako naprej.

4. Zelo so mi všeč dokumentarni filmi Televizije Slovenija, s katerimi spoznavamo ne le jezik, pač pa tudi nekdanjo in sedanjo slovensko kulturno ustvarjalnost, običaje in zgodovino. Dokumentarni filmi nam omogočajo tesnejši stik z deželo in jezikom, ki se ga učimo.

5. In nenazadnje, moje obiskovanje pouka slovenščine je na nek način tudi izraz in simbol upora, ki se je v meni porodil zaradi pandemije in potresa. Čeprav sta nas hudo prizadela, nas nista in ne bosta premagala.“

Irena Stanko: „Moram priznati, da sem v času korone še bolj motivirana, da hodim k slovenskemu pouku. Že od lanske jeseni nisem bila v slovenskih hribih in nisem klepetala s svojimi slovenskimi prijatelji, s katerimi smo prej hodili skupaj v hribe. Zelo pogrešam Slovenijo, Alpe in prijatelje s katerimi sem govorila in vadila slovenski jezik, torej mi zdaj preostane samo slovenski pouk.“

Dopolnilni pouk slovenščine je ena redkih dejavnosti, ki se odvijajo v Slovenskem domu. Seveda upoštevajoč zaščitne ukrepe: maske, razdalja, zračenje prostora, itn. Foto: Irena Stanko

Dragi Slovenci v zamejstvu in po svetu!

»**S**anje imajo to čudno lastnost, da se včasih uresničijo«, je v želji po neodvisni Sloveniji pred več kot pol stoletja zapisal profesor Oton Muhr. Njegove besede smo si izposodili za naslov spletne razstave, ki pred nas razgrinja pregled slovenske osamosvojitvene misli. Misel na samostojno državo Slovenijo je v času po drugi svetovni vojni intenzivno živela med Slovenci v zamejstvu in po svetu. Razstavo, kjer je na ogled tudi gradivo, ki je nastajalo izven meja naše domovine, si lahko ogledate s klikom na to povezavo: <https://www.nuk.uni-lj.si/plebiscit>.

8. februarja smo, letos sicer drugače kot običajno, v glavnem z virtualnimi dogodki, praznovali kulturni praznik. To

France Prešeren, Zbirka upodobitev znanih Slovencev NUK.

je dan, ko slavi kultura. Spominjamo se našega velikega pesnika **Franceta Prešerna**, ki je pred 177 leti zapisal svobodoljubne in svetovljanske verze **Zdravljice**, ki presegajo časovne in prostorske meje in so aktualni tudi danes. V letu pomladi narodov 1848 je bila **Zdravljica** objavljena v **Kmetijskih in rokodelskih novicah**, Slovenska ustava iz leta

1991 pa jo določa za **slovensko himno**.

V Narodni in univerzitetni knjižnici skrbno hranimo Prešernove rokopise, med katerimi je več različic **Zdravljice**. Hranimo pa tudi pesnikova objavljena dela, med njimi številne prevode v druge jezike.

V lanskem letu je **Zdravljica** prejela **Znak evropske kulturne dediščine**, s čimer se je umestila med najpomembnejše spomenike, ki pričajo o zgodovini evropske ideje in povezovanja. Izjemno smo ponosni, da je NUK s podelitvijo visokega priznanja postal sedež spomeniškega območja Prešernove **Zdravljice**.

Lepo vabljeni na ogled digitaliziranih rokopisov **Zdravljice** dr. Franceta Prešerna, sprehodite pa se lahko tudi med številnimi upodobitvami našega največjega pesnika.

Konec minulega leta je 15 let dopolnila pod Nukovo streho nastajajoča **Digitalna knjižnica Slovenije**, ki je postala nepogrešljiv vir za dostop do bogastva slovenske pisne kulturne dediščine ter sodobnih strokovnih in znanstvenih vsebin

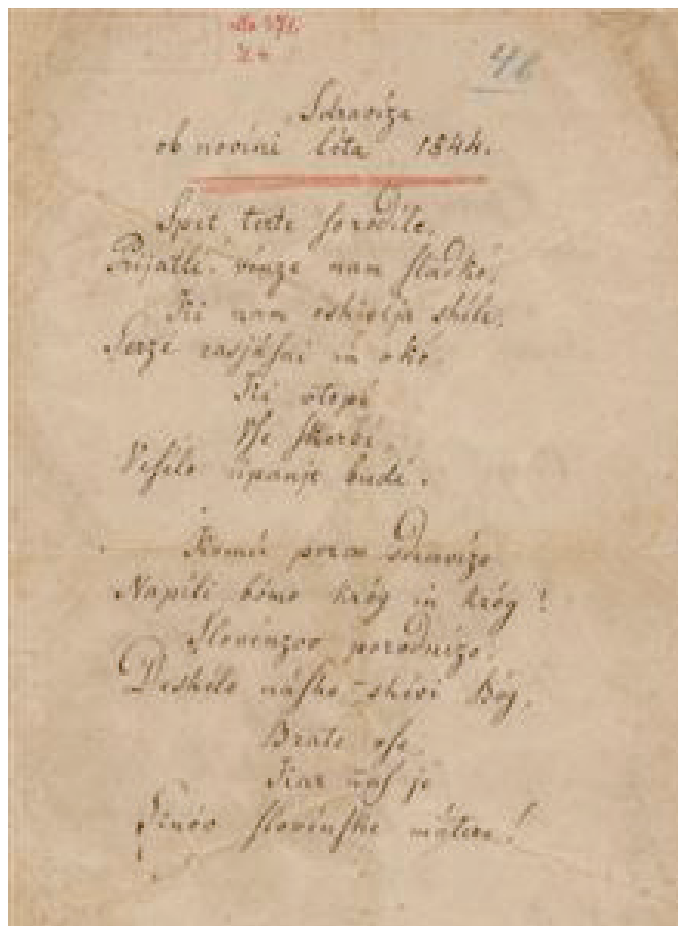
v digitalni obliki. Obiščite jo in odkrijte slovenske zaklade, ki jih ponuja v prostem dostopu, med drugim tudi dela slovenskih klasikov.

Naša knjižnica poleg slovenske besede, zapisane na papir, ponuja tudi bogat nabor knjig v elektronski obliki. Ponovno vas vabimo, da postanete naši člani in si s tem omogočite dostop do knjig v zbirkah **Biblos** in **Audibook**. Za vas je članstvo brezplačno. Ob vpisu na spletni strani poleg svojega imena za poševno črto vpišite / Slovenci po svetu (primer: Janez / Slovenci po svetu). (Podrobneje smo o postopku vpisa pisali v prejšnji številki Novega odmeva)

V zbirki **Biblos** (o dostopu do zbirke **Biblos** pišemo v sosednjem tekstu), ki jo neprestano širimo tudi glede na vaše povpraševanje, je zdaj že več kot **1200 knjižnih naslovov v slovenskem jeziku**. V zbirki **Audibook** pa lahko prisluhnete **200 zvočnim knjigam**. Vabljeni, da izberete med klasičnimi ali sodobnimi slovenskimi avtorji in poslušajte zven njihovih besed prek aplikacije na pametnem telefonu.

Za vsa vprašanja, pobude in komentarje smo vam z veseljem na voljo po elektronski pošti helena.janezic@nuk.uni-lj.si.

Helena Janežič, NUK

Sdraviza ob novini leta 1844, Rokopisi Franceta Prešerna, Narodna in univerzitetna knjižnica.

Izposoja knjig na BIBLOS-u

Potem ko so nas iz ljubljanske Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) povabili k včlanitvi v knjižnico, v kateri lahko prosto dostopamo do elektronskih knjig v zbirki Biblos, smo v prejšnji številki dali nekaj nasvetov, kako se včlaniti v NUK. Tokrat nadaljujemo z nasveti, kako vstopiti v spletno knjižnico-zbirko BIBLOS. V njej namreč lahko člani NUK izbirajo med več kot 700 knjigami v slovenskem jeziku.

Za vstop (prijavo) v spletno knjižnico, ki se nahaja na strani <http://www.biblos.si/> potrebujete uporabniško ime in geslo. Uporabniško ime ustvarite tako, da besedi NUK pripišete (brez presledka!) svojo člansko številko (številko članske izkaznice, ki ste jo dobili v Potrdilu o spletnemu vpisu), geslo pa je tisto, ki ste si ga izbrali ob vpisu v NUK. Seveda pa s samim vstopom v knjižnico zadeva še ni končana, preden nadaljujete si obvezno odprite okence „KAKO DELUJE“ v horizontalnem meniju zgoraj. Namreč, odvisno od tega, na kateri napravi boste prebirali knjige (osebni računalnik, e-bralnik ali mobilni telefon), je potrebno prebrati ustrezna navodila. Npr. za branje na računalniku ali e-bralniku je najprej treba namestiti program ADOBE DIGITAL EDITIONS (že pripravljen za nalaganje), pri mobilnikih pa naložiti ustrezne spletne brezplačne aplikacije, in potem dokončati postopek po navodilih. Lahko se nastavi do največ pet različnih naprav, ki pa morajo biti vse avtorizirane z istimi uporabniškimi podatki. Tako boste lahko brali na različnih krajih, doma, v parku, avtobusu ali v hribih.

In to je to, sedaj končno lahko pričnete z izposojami in branjem knjig. Izbirajte knjig vam olajšajo kategorije, ki so navedene na naslovni strani BIBLOS-a. Poudariti je treba, da so nam, članom NUK, dostopne VSE knjige na seznamu „Prikazuj knjige, ki so v knjižnici“, ne pa tudi vse knjige na seznamu „Prikazuj knjige, ki so na Biblosu“ (nedostopne naslovnice se prikazujejo sivo obarvane in so slabše vidne). Izbrana knjiga se izposodi s klikom na

okenček „Izposodi“, klik na izposojeno knjigo le-to poveča, klik na „Prenesi“ pa jo pripravi za branje.

Hkrati imate lahko izposojene največ štiri knjige, vsako največ 14 dni (vgrajeni števec vas opozarja koliko časa za branje posamezne knjige imate še na voljo). Izposojena knjiga se lahko tudi predčasno vrne (najprej 24 ur po izposoji).

V vsakem primeru prebrskajte po spletni strani, saj se marsičesa zanimivega in koristnega še lahko naučite!

Uživajte v branju!

Boris Oblak

Vstopna stran v Biblos (Foto: posnetek zaslona)

MODRE MISLI

Ne potrebuješ vedno načrta. Včasih moraš samo globoko vdihniti, se sprostiti in videti, kaj se bo zgodilo.

Življenje je sestavljeno iz 10 odstotkov tega, kar se ti zgodi, in 90 tega, kako se odzoveš.

Ko se ljudje obnašajo, kot da jim je vseeno, jim verjemi.

Če se ti zdi, da imaš vse pod nadzorom, ne greš dovolj hitro.

Ni treba, da smo najboljši, le vse moramo dati od sebe.

Ko se ti zdi, da je kozarec na pol prazen, prelij vodo v manjšega in se nehaj pritoževati!

Spoštuj starše – šolo so končali brez Googla.

Kar govoriš o drugih, pove največ o tebi.

Učenje nikoli ne izčrpa razuma.

Prijazno dejanje, pa naj bo še tako drobno, ni nikoli zaman.

Junaki zimske sezone: na Hrvaškem Zubčić, v Sloveniji skakalke in skakalci

Končala se je sezona v zimskih športih, ki je bila za hrvaške in slovenske tekmovalce kar uspešna. Tako kot vsa druga, so tudi tekmovanja v zimskih športih potekala brez gledalcev na prizoriščih.

Med hrvaškimi smučarji je znova blestel Filip Zubčić, ki je v svetovnem pokalu dvakrat zmagal v veleslalomu, še nekajkrat je bil tik pod vrhom in bil na koncu tretji v skupnem seštevku te discipline. Trenutno najboljši hrvaški smučar je poleg tega osvojil še srebro v paralelnem veleslalomu na svetovnem prvenstvu v Cortini d'Ampezzo.

Slovenski tekmovalci niso bili tako uspešni, saj se v tej sezoni nobenemu ni uspelo uvrstiti na zmagovalni oder na kateri od tekem najvišjega ranga, poleg tega pa se je reprezentanca vrnila brez kolajne tudi s svetovnega prvenstva. Pri moških je bilo nekaj opaznih uvrstitev, a brez presežkov, tudi zato, ker je imel v zadnjih letih najboljši slovenski smučar **Žan Kranjec** nekaj težav z zdravjem. Se je pa med dekletki uspelo dvakrat zavihetati na stopničke **Meti Hrovat** v veleslalomu.

Slovenski tekmovalci so blesteli na svetovnem prvenstvu v nordijskih disciplinah v Oberstdorfu, kjer so skakalke in skakalci osvojili eno zlato (**Ema Klincec**), eno srebrno (ženska ekipa) in dve bronasti medalji (**Nika Križnar** in **Anže Lanišek**), še dve bronasti pa sta dodali tekačici **Lampič** in **Urevc**. Ko smo pri skokih pa velja omeniti še zgodovinski dosežek Križnarjeve, ki je, kot prva Slovenka do zdaj, zmagala v skupnem seštevku sezone.

Brez medalje za slovensko ekipo je minilo svetovno prvenstvo v biatlonu na Pokljuki. Hrvaškemu Slovencu **Jakovu Faku** je v skupinskem startu en zgrešen strel odpihnil medaljo, tako da je kon-

čal na 5. mestu, kar je bila tudi najboljša slovenska uvrstitev na domačem biatlonskem mundialu, na katerem so sicer vse pokorili Norvežani. Je pa Delničan, ki zdaj živi na Bledu, uspel letos enkrat priti do tretjega mesta na tekmah svetovnega pokala.

Zimski športi so se do novembra, decembra poslovili, v ospredje prihajajo drugi. Najbolj odmevne so trenutno kvalifikacije za SP v nogometu, kjer sta v isti skupini Hrvaška in Slovenija. V prvi tekmi je Slovenija prvič, šele v desetem medsebojnem poskusu, uspela premagati svetovne vice-prvake. (dab)

Najuspešnejši slovenski biatlonec Jakov Fak (foto: Gepa, SZS)

Peti veleslalom zagrebških narodnih manjšin

Slovenska ekipa s tremi odličji

28. februarja je bil na sljemenski Zeleni progi že peti veleslalom narodnih manjšin Mesta Zagreb, ki ga tradicionalno organizirata Poljska šola pri Veleposlaništvu Poljske v Zagrebu in Koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb s pomočjo Zagrebške smučarske zveze.

V čudovitem, sončnem, skoraj spomladanskem vremenu in na odlično pripravljene progi so se v veleslalomu pomerili predstavniki poljske, madžarske, ukrajinske in slovenske narodne manjšine. Naša „slovenska ekipa“ iz Slovenskega doma Zagreb je bila najuspešnejša doslej, saj smo v ženski konkurenci osvojile kar tri medalje: v kategoriji pionirk je **Ivana Veličković** osvojila srebrno medaljo, **Lucija Gulič** bronasto, v kategoriji žensk pa **Agata Klinar Medaković** zlato.

Slovenska ekipa na štartu: Ivana in Mladen Veličković, Agata Klinar Medaković, Borut Gulič, Lucija Gulič (z leve). Foto: mm

Edini moški iz naše ekipe **Mladen Veličković** je v kategoriji moških zasedel peto mesto.

Do zdaj je običajno odličja podeljeval zagrebški župan Milan Bandić, ki nas je zapustil prav v nedeljo, 28. februarja. Predsednik Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb **Juraj Bahnik** je na razglasitvi rezultatov sporočil žalostno novico in se zahvalil za vse, kar je naredil za zagrebške manjšine. Z minuto molka smo se na vrhu Zagrebške gore, na katero je tudi sam rad zahajal, poklonili našemu županu.

Čeprav zaradi razmer s Covidom 19 ni bilo običajnega druženja po tekmovanju, so se med udeleženci vseeno kovali načrti za druženje na kakšni drugi prireditvi zagrebških manjšin, ko bo pač mogoče.

Jajca

Slovenska tradicionalna hrana je večinoma preprosta, enostavna in kalorična. V njej so velikokrat mast, svinjina, perutnina, jajca, mleko in drugi mlečni izdelki, fižol, ajda, zelenjave pa je z razliko zelja in repe, bolj malo. Tokrat bom nekaj več pisala o jajcih... in brez teorij, kaj je bila prej, kura ali jajce! Je prezapleteno...

Ali ste vedeli, da vsak drugi petek v oktobru obeležujemo svetovni dan jajc? Glavni namen tega dneva pa je osveščanje o koristnosti uživanja jajc. Jajca so odlično živilo, vendar z njimi ne smemo pretiravati! Nutricionisti priporočajo, da zaužijemo 2 do 4 jajca na dan, drugi priporočajo toliko jajc na teden. Jajca so v preteklosti bila označena kot sovražnik našega ožilja, danes pa vemo, da so eno najboljših beljakovinskih živil. Statistični podatki govorijo, da v Sloveniji zaužijejo povprečno 173 jajc letno. Sodite tudi vi v to statistiko? Jaz zagotovo ne, ker imam jajca še od otroštva naprej zelo rada, pa se je tudi zgodilo, da sem letno povprečje pojedla v enem samem mesecu, vendar ta „zgodba“ ne sodi sem!

Jajca so tudi simbol pomladi in preporoda, v krščanstvu pa simbol Kristusovega vstajenja in jih zato srečujemo med velikonočnimi jedmi. Velikonočna jajca, ki jim v Sloveniji rečemo pirhi, so poleg potice, šunke in hrena ena najbolj tipičnih velikonočnih jedi. So tudi priljubljen velikonočni okrask, ki ne sme manj-

Obstaja kar nekaj pregovorov o kurah in jajcih, od tega so najbolj znani pregovori „o kuri, ki nese zlata jajca“, „tudi slepa kura zrno najde“, „sedi kot kura na jajcih“, „hodi kot bi hodil po jajcih“, „kakšna jajca je spet znesla?“... Kateri vam bolj ustreza, oziroma vam je bolje pisan na kožo, presodite sami...

kati na praznični mizi. Verjamem, da niso manjkala niti pri vas doma. Če pa jih je bilo preveč in niste vedeli kam z njimi, vam za v prihodnje posredujem nekaj zanimivih receptov:

Ljubljanska jajčna jed

Potrebujemo: 15 trdo kuhanih jajc, 1 žemljo, 2 žlici surovega masla, 5 surovih jajc, sol, peteršilj, limonino lupinico, 4 žlice kisle smetane, malo drobtin, sol, približno ½ kg gob, pol kozarca vina.

Priprava: trdo kuhana jajca olupimo in izločimo rumenjake. Beljake zrežemo na tanke rezine. Rumenjake pretlačimo skupaj z že-

Pirhi iz kreativne delavnice Šopek. Foto: sn

Obletnice

V letu 2021 se spominjamo med drugimi tudi naslednjih okroglih obletnic znanih slovenskih osebnosti:

- ❖ 5 let od smrti **Aleša Debeljaka**, enega največkrat prevajanih sodobnih slovenskih pesnikov in esejistov, prevajalca, urednika, kritika in profesorja.
- ❖ 15 let od smrti **Pina Mlakarja**, baletnika, koreografa, pedagoga, ki je skupaj s partnerko Pio Mlakar pustil neizbrisno sled v zgodovini slovenskega in hrvaškega baleta. Kot vrhunski baletni par ju je prepoznala vsa Evropa.
- ❖ 25 let od smrti **Antona Trstenjaka**, filozofa, antropologa, psihologa in teologa.
- ❖ 40 let od smrti **Edvarda Kocbeka**, pisatelja, pesnika in politika.
- ❖ 80 let je praznoval **Milan Kučan**, prvi slovenski predsednik.
- ❖ 90 let rojstva **Kajetana Koviča**, pesnika, pisatelja, književnega kritika, urednika, novinarja in prevajalca.
- ❖ 95 let od smrti **Ivane Kobilce**, najpomembnejše slovenske slikarke.
- ❖ 95 let od smrti **Zofke Kveder**, ene izmed prvih slovenskih pisateljic in publicistk. Pokopana je na zagrebškem pokopališču Mirogoj.

mljo, namočeno v mleku in ožeto. Surovo maslo umešamo z rumenjaki, dodamo sol, sesekljan peteršilj, limonino lupinico, kisko smetano in malo drobtin, nazadnje pa še sneg iz 5 beljakov. Na surovem maslu medtem prepražimo soljene zrezane gobe s peteršiljem, ki jih zalijemo z vinom. V dobro pomlaščeno kozico ali jensko posodo damo najprej plast jajčne zmesi, nanjo prepražene gobe, ki jih potresemo z narezanimi beljaki. To ponavljamo. Nazadnje moro biti jajčna zmes. Pečemo v pečici, da lepo zarumeni in damo na mizo kot začetno ali glavno jed s solato.

Krompirjeva jajčna jed

Potrebujemo: 10 trdo kuhanih jajc, 2 kg krompirja, 15 dkg surovega masla, 5 dl kisle smetane, sol.

Priprava: trdo kuhana jajca narežemo na rezine, ravno tako kuhan in olupljen krompir. Pekač premažemo s surovim maslom, ga obložimo s krompirjevimi rezinami in malo posolimo. Nanje položimo rezine jajc, solimo, sledijo zopet rezine krompirja. Čez vse to pa polijemo in razmažemo kisko smetano. Postavimo v pečico in toliko časa pečemo, da jed lepo zarumeni.

Jajčna omleta z zelišči (za 1 osebo)

Potrebujemo: 2 jajci, 2 dkg moke, 3 dkg masti, sol, peteršilj, trpotec, rman, 2 listka luštreka, pehtran, črna meta, melisa, kislica, regrat, jagodno listje, zelena solata, špinača, kopriva, janež, krebujlica, drobnjak.

Priprava: Vsa zelišča lepo očistimo, operemo in drobno sesekljamo. Vsega naj bo za pest. V skledi vmešamo rumenjake, moko, zrezana zelišča in solimo. Zatem stepemo sneg in ga rahlo vmešamo. Testo zlijemo za prst na debelo v ponev z razgreto maščobo in lepo zapečemo na obeh straneh. Serviramo lahko kot samostojno jed.

Polnjena velikonočna jajčka

Z različnimi nadevi polnjena jajca bodo prijetno popestrila velikonočno pojedino, hkrati pa so tudi odlična ideja, kako porabiti pirhe.

Marjeta Trkman Kravar

Slovenska velikonočna jajca (pirhi, pisanice, pisanke, remenke) se uvrščajo med najlepše primerke okrašenih jajc v Evropi. Ločimo jih lahko glede na regijo: za belokranjske pisanice in prekmurske remenke so značilni geometrični in stilizirani liki, medtem ko na primorskih in gorenjskih pirhih prevladuje izrazito naturalistična ornamentika, ki posnema naravo (največkrat rastline in cvetove). Vedno znova smo lahko presenečeni, kako zanimiva in ustvarjalna je lahko človeška narava.

- ❖ 100 let rojstva **Bojana Stranića**, hrvaškega slikarja, vrhunskega odbojkarja in pomembnega odbojcarskega delavca, rojenega v Medvodah.
- ❖ 110 let smrti **Edvarda Rusjana**, letalskega konstruktorja in pilota.
- ❖ 115 let smrti **Simona Gregorčiča**, „goriškega slavčka”, pesnika in duhovnika.
- ❖ 115 let rojstva patra **Simona Ašiča**, duhovnika in zdravnika.
- ❖ 140 let smrti **Josipa Jurčiča**, pisatelja in časnikarja.
- ❖ 140 let smrti **Janeza Bleiweisa**, „očeta naroda”, veterinarja, publicista in politika.
- ❖ 145 let rojstva **Ivana Cankarja**, pisatelja, dramatika in pesnika.
- ❖ 150 let smrti **Mihaela Stroja**, slikarja, ki je med drugim portretiral Stanka Vraza.
- ❖ 150 let rojstva **Frana Saleškega Finžgarja**, duhovnika, pisatelja, dramatika, prevajalca.
- ❖ 170 let rojstva **Ivana Tavčarja**, pisatelja, odvetnika, politika in časnikarja.

O vladah, vrabcih in virusu

Priznam, Hrvaško spremljam le še z enim očesom, čeprav mi je še vedno pri srcu. Ta, nekoliko sluzast uvod je potreben, da priznam, da ne morem soditi, kako se država, s katero sem živel osem dopisniških let, danes spopada s pandemijo. Ker pa sem hrvaško politiko spoznal do obisti, predvidevam, da vam ne gre najbolje.

Naša vlada, ki je bila ustoličena prav na začetku pandemije, je imela prve mesece mandata izjemno podporo. A ko se je izkazalo, da ji je malo mar za boj zoper epidemijo, bolj pa za polnjenje žepov pri nabavi zaščitne opreme in ko je začela smrtno resen položaj izkoriščati za doseganje političnih ciljev, med drugim tudi za obračun z - saj veste, komunističnimi

- mediji, je podpora zgrmela. Ne le zaradi medijev, ki vladi kritično gledajo pod prste, pač pa tudi zaradi popolne odsotnosti obvladovanja največje zdravstvene krize v Sloveniji, pa z žrtvovanjem starejše populacije ter izkoriščanjem epidemije za ukrepe, ki z bojem zoper virus nimajo nikakršne povezave: vojno s kulturo, nevladnim sektorjem, za brezobzirno

kadrovanje, popolno podreditev policije (ki rapidno izgublja sicer vedno odlično podporo med državljani) ter podpihovanjem delitev v družbi.

Vlado smo novinarji v začetku krize neštetokrat opomnili, naj nikakor ne izgubi zaupanja državljanov, a zgodilo se je prav to. Če odštejemo grobo izrabljanje pandemije za nezdravstvene cilje, ne moremo mimo tega, da smo popolnoma nepripravljeni pričakali drugi val. A kako ga bi, ko je vlada ob koncu prvega vala v zrak poslala letala in, najbrž edina na svetu, razglasila zmago nad virusom. Med tem ko so slovenski politiki lani poleti uživali na Hrvaškem in pozabili na obljube, da se fiasko v domovih za ostarele ne bo ponovil in da bomo morebitni drugi val pričakali več kot pripravljeni, se je zgodilo vse tisto, kar so vrli politiki zatrjevali, da se ne bo. Vmes so v kontejner vrgli kup denarja za aplikacijo, ki ne deluje in ki nikoli ni delovala, vlada je sprejemala takšne ukrepe, za katere je bilo še vrtčevskim otrokom jasno, da ne bodo imeli nobenega učinka. So pa imeli učinek na državljane, ki so se spraševali, kaj je z vladajočimi narobe. In da ne bi nezadovoljstva izražali na ulicah, so, seveda iz zdravstvenih razlogov, vpeljali še prepoved zbiranja in policijsko uro.

O tem, kako smo zapirali šole in uničevali izobraževanje, vam ne bom niti pripovedoval, ker boste pomislili, da vrh našega šolskega ministrstva bolj sodi v neko institucijo, locirano v Zagrebu in jo povezuje s simpatičnimi majhnimi ptiči. Med tem ko so se vseskozi vrstili pozivi, naj vlada vendarle odpre izobraževalne ustanove, je vrh šolskega ministrstva ostal po-

polnoma hladen (no, v resnici ni o ničemer odločal). Prav te dni je prišel eden od številnih (izstavljenih) računov: izsledki najnovejše raziskave so pokazali, da je študentska populacija v izrazito slabem duševnem stanju - skoraj četrtina vprašanih je, denimo, razmišljala o samomoru. Ko to pišem, so izobraževalne ustanove zaprte, vsega pa so, saj veste, krivi komunisti.

Spodletelo nam je tudi pri cepljenju, seveda. O nabavah cepiv vam ne bom razlagal, ker bi spet morali do tiste zagrebške institucije, a pomembno je, da smo poskušali kaznovati tiste dele Slovenije, kjer so nadvse uspešno poskrbeli za cepljenje prebivalstva. Nihče iz vlade ni šel pogledat, kako njim uspeva, državi pa ne. Ali pa da bi, bognedaj, uspešno zaprosil za pomoč pri organizaciji cepljenja. Ne, treba jih je očrnuti in kritizirati. Naj se ob koncu za trenutek vrnemo k šolam in najnovejšim podvigom vlade. Oblast se je spomnila, da bi se lahko učenci višjih razredov osnovnih šol in dijaki sami testirali. Seveda niso povedali kako, kje, kdaj, zakaj ..., potem pa so se čudili, zakaj ni bilo aplavza ob njihovem nedorečenem, nepripravljenem in katastrofalno skomuniciranem projektu. Dijaki so se izrekli proti, še dobro, da so premladi, da bi jih lahko označili za komuniste (verjetno ste že ugotovili, da so pri nas vsega krivi komunisti). No, vsi dijaki se ne bodo zlizali. Najbrž ste slišali, da bodo morali pred sodnike, ker so na protestu zahtevali vrnitev v - šole. Saj res, kakšna mladina pa je to, ki zahteva šolanje?

Pa pri vas, kako se vaša vlada spopada s pandemijo?

Foto: Robert Balen, Večer